Mūsų Vytis nr. 5

TURINYS

"MŪSŲ VYČIO" 15-OS METŲ KELIAS	151
1863 M. SUKILIMAS LIETUVOJE	156
ŽVILGSNIS Į DR. VINCĄ KUDIRKĄ	164
SAVAITĖ JUBILIEJINĖJ STOVYKLOJ	166
A†A PROF. MYKOLO BIRŽIŠKOS AKADEMIJA	160
ANTROJO KAIMO PREMJERAI PRAĖJUS	170
ĮVYKIAI IR KOMENTARAI	173
MŪSŲ PASTOGĖJ	175

MŪSŲ VYTIS

LEIDŽIA: Akademinis Skautų Sąjūdis.

REDAKTORIUS: Vytautas Germanas, 3418 West 66th Street, Chicago 29, Illinois.

REDAKCINIS KOLEKTYVAS: Rimvydas Cinka, Saulius Grėbliūnas, Dalė Koklytė, Jonas Tamulaitis.

REDAKCINIO KOLEKTYVO BENDRADARBIAI: S. Barzdaitė, A. Biknaitytė, K. Burbaitė, A. P. Dailydė, R. Gustaitė, R. Kezys, G. Penikas, G. Staniulytė, R. Vaitkus, J. Varnaitė.

MENINĖ PRIEŽIŪRA: Rimvydo Cinkos.

TECHNIKINIS REDAKTORIUS: Henrikas Juknaitis.

ADMINISTRATORIUS: Henrikas Bokas, 6402 S. Talman Ave., Chicago 29, Illinois. Ekspeditorius: Bronius Žukauskas.

SPAUSDINA: M. Morkūno spaustuvė, 6051 S. Ashland Ave., Chicago, Illinois.

PRENUMERATOS KAINA: Metams — JAV ir Kanadoje 4 dol., D. Britanijoje ir Australijoje 1 sv., kitur 2 JAV dol. Metinė garbės prenumerata $10. Atskiro numerio kaina $1. Prenumeratą ir aukas prašau siųsti administratoriui.

Straipsniai su autorių pavarde, slapyvarde ar inicialais nebūtinai išreiškia skautiškos vadovybės, leidėjo ar redakcijos nuomonę. Rankraščiai redakcijos nuožiūra yra taisomi kalbos, formos ir stiliaus atžvilgiu.

Nr. 5 SEPTEMBER — OCTOBER

MŪSŲ VYTIS (OUR KNIGHT) is a bimonthly magazine published by the Lithuanian Student Scout Association. Subscription $4.00. single copy $1. Managing Editor: H. Bokas, 6402 S. Talman Ave., Chicago 29, Ill. Second - class postage paid at Chicago, Ill.

Nr. 5

Mūsų Vytis

RUGSĖJIS—SPALIS
1963 XV METAI

DVIMĖNESINIS SKAUTIŠKOS MINTIES ŽURNALAS

"MŪSŲ VYČIO" 15-os METŲ KELIAS

Prieš 15 metų — 1948.IX.25 d. — lietuvių tremtinių stovykloje, Memmingeno mieste Vokietijoje, vos 100 egz. tiražu buvo išleistas kuklutis mašinėle rašytas, rotatoriumi spausdintas "Vyčio" biuletenis — šiandieninio "Mūsų Vyčio" pirmtakūnas. Spaudos ir pašto persiuntimo išlaidos atsėjo 24,70 naujųjų vokiškų markių (apie 6 doleriai), kuriuos suaukojo po valiutos reformos labai neturtingi ir suvargę keli vytiečiai. Tai buvo akademinės skautijos periodikos pradžia. Mat Lietuvoje veikę akademiniai skautiškieji vienetai savo periodikos (išskyrus 2-3 skautiškų kalendorių) neturėjo; jos ir nelabai reikėjo, nes visas gyvenimas reiškėsi tame pačiame universitete.

Kuklus, sunkiai išskaitomas ir techniškai labai netobulas biuletenis buvo betgi labai atidžiai skaitomas tų, kuriems jis buvo skirtas; augo tiražu ir puslapių skaičiumi. Iš pradžių griežtai ribojęsis tik broliškų ryšių palaikymu (visi numeriai buvo numeruoti ir skiriami tik akademinės skautijos nariams), greitai ėmė tarnauti ir būti įdomus skautų vadams - vadovėms, skautininkams, skautams vyčiams, vyr. skautėms, vyresnio amžiaus jūros skautams. Per pirmuosius trejus metus patiekė nemažai rimtų akademinio lygio skautiškosios ideologijos studijų; vienos jų buvo naujai sukurtos, kitos gi perspausdintos iš sunkiai prieinamos skautiškosios literatūros, išleistos Nepriklausomybės metais. Tuometinė mūsų skautiškoji vadovybė, įvertindama "Vyčio" darbą, 1951 m. pradžioje pakvietė laikraštėlį likti oficialiu skautiškosios vadovybės, akademinės skautijos, o praktiškai ir visų vyresniojo amžiaus skautų,-čių organu.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

1950 m. gegužės mėn. "Vyčio" spausdinimas perkeltas į Čikagą, o 1951 m. naujas numeris išėjo jau "Mūsų Vyčio" vardu. Vardo pakeitimo motyvai tik praktiški: tokiu vardu JAV-bėse iš senų laikų buvo leidžiamas kitas žurnalas.

Iš jau spėjusių pagelsti laikraštėlio komplektų galime atsekti ir jo tikslus. 1950.II.16 d. numeryje jie bandyti formuluoti šitaip: Išlaikyti laisvajame pasaulyje tautiškai gyvą tą tautos dalį, kurios negali pasiekti okupantas; ūgdyti lietuviškoje kovingoje dvasioje jaunąją kartą, didinti tautos gyvybines jėgas, šiam reikalui naudojant skautų,-čių organizaciją ir jos darbo metodus. Tų pačių metų Šv. Jurgio šventės proga išleistas "Vytis," komentuodamas mūsų tikslus, šitaip kalba:

"...jeigu šiandieną reikia laikyti kalaviją giliai paslėptą, nereiškia, kad kitaip nebegalime kariauti. Kai tauta žudoma didžiosioms galybėms ją atidavus budeliams (tyliai tam pritariant arba šaltai "iš padorumo" reiškiant mažą pasipiktinimą), čia reikia daryti viską, kad tas lietuvis, kuris lietuviškai nebegalvoja, sugrįžtų į savo tautą; kad klumpantis svetimame purve būtų pakeltas, kad tebesijaučiąs lietuviu neprarastų vilties, kad kovojantis už lietuvybę būtų paremtas ir sustiprintas. Skautas vytis, vadas, akademikas dargi nėra eiliniai tautiečiai, o daugiau — Šv. Jurgio riteriai, Didžiojo Vyčio kariai. Skautas ir gyventi turi kiek kitaip, kaip kiti. Jis turi sunkiai dirbti, kad iš jo uždarbo būtų naudos tėvų žemei; jis turi siekti mokslo ir specialybės, kad čia nebūtų pastumdėliu ir negrįžtų namo nieko neišmanančiu; jis kūria tik lietuvišką šeimą, žinodamas, kad kitokia yra pražūtis jam pačiam ir kraštui; jis dirba visuomeninėse organizacijose, kad sujungtomis jėgomis būtų tęsiama kova. Pagaliau, jis nepamiršta, kad geriausia jauno žmogaus būdą formuoja lietuviškoji skautybė. Skautas iškyla aukščiau politinių partijų ir asmeninių ambicijų, savo tautos likimą statydamas gyvenimo ir kovos tikslu."

Liečiant tikslui atsiekti priemones, tai "Vytyje" ir "Mūsų Vytyje" nerasime išskaičiuotų didžiųjų filosofinių gudrybių, pabrėžiant tik pačias paprasčiausias: sutelkti išeivių vaikus į skiltis, draugoves, dirbti su skautiškais vienetais, turint galvoje, jeigu bus pririštas mūsų jaunimas prie lietuviškojo kamieno, nebus sunkiai sprendžiamas ir pats lietuvybės išlaikymo klausimas; vadinasi, veikti ne per "veiksnius," partijas, o visiškai priešingai: iš apačios, per vaikus. Daryti, kad ir labai mažus, geruosius darbelius, nuo kurių nėra atleidžiamas nė vienas skautas,-ė net ir tada, kai pasiekia gražaus amžiaus ir skautiškosios uniformos jau seniai nebenešioja; padėti nesveikam, neturtingam, nelaimingam, vaikui ir senam, ypač nelaimingo atsitikimo, sunkios kelionės metu.

Laikraštis ir tuometinė ASS vadovybė jau tada, kai mes buvome baisiai neturtingi, stengėsi organizuoti savigalbos priemones paremti mokslus einančius mūsų tautiečius, tiek bestudijuojančius čia, o ypač pasilikusius Lietuvoje, kurie dėl savo "socialinės kilmės," savo ar jų tėvų lietuviškos veiklos negali gauti okupantų teikiamų lengvatų. Šiam reikalui jau anksti buvo sukurtas ir Dr. Vydūno Vardo Šalpos Fondas, iš pradžių tik šiuo tikslu ir ėjęs, tik pastaraisiais metais, dėl mums nežinomų motyvų, atsisakęs didžiausios svarbiausio tikslo dalies.

VYTIS ir MŪSU VYTIS patys savaime neatsirado: juos sukūrė žmo-

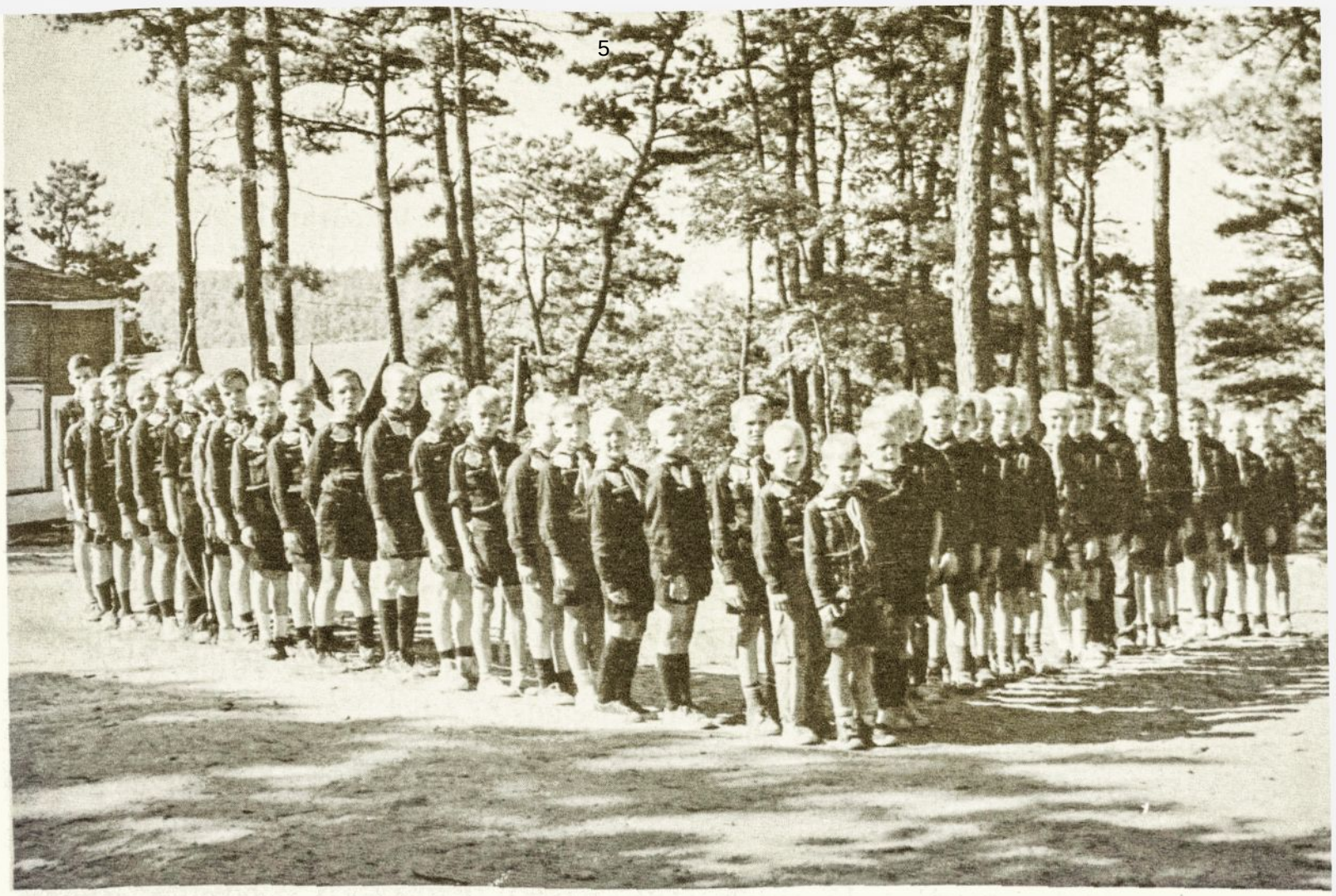

Prieauglis!
B. Kerbelienės nuotr.

nės ir pirmoje eilėje akademikai skautai,-ės. Būtų be galo ilga eilė, jeigu juos visus surašytum; laikas, vieta ir atmintis to nebeleidžia padaryti. Tačiau yra pavardžių, kurių bet kuriomis aplinkybėmis negalima nepaminėti. Minėtini redaktoriai, redakcinio kolektyvo nariai, bendradarbiai, dailininkai, fotografai...

Žurnalą įkurti ir 1948 - 1956 m. eigoje redaguoti teko man. 1957 m. MV redagavo Eugenijus Vilkas, 1958 m. Vytenis Stasiškis, 1959 m. Algirdas Avižienis, 1960 m. Adomas Mickevičius, 1961 m. Antanas Dundzila, o nuo 1962 metų pradžios redaguoja dabartinis redaktorius Vytautas Germanas, dirbęs MV redakcijoje nuo 1958 metų. Techniškųjų redaktorių, red. pavaduotojų tarpe minėtini: Br. Juodelis, J. E. Gilunas, Alb. Karnius, B. Milaknis, Vyt. Černius, H. Juknaitis, A. Marchertas, K. Jėčius ir kiti. Atskirus skyrius vedė ar šiaip jau redakcijoje dirbo: Ema Pilmonaitė, A. Karnienė, Gabr. Prialgauskaitė, D. Elvikytė - Vaičiūnienė, G. Gedaugaitė, N. Maskaliūnienė, O. Ščiukaitė, L. Čepienė, Br. Kliorė, I. Čepėnaitė - Užgirienė, T. Remeikis, R. Vėžys, L. Čėsnaitė, J. Vazbys, D. Koklytė, Rūta Kviklytė - Kulikauskienė, D. Bulgarauskaitė, D. Tijūnėlis, L. Petrauskaitė, S. Grėbliūnas, R. Kezys, G. Penikas, J. Tamulaitis, R. Cinka ir daugelis kitų.

Skoningais ir gražiais viršeliais MV puošė dailininkai: Paulius Augius (A. † A.), Alg. Kurauskas, L. Klimas, A. Viliušytė - Martienė, V. Raulinaitis, Ad. Šermukšnis, Ada Korsakaitė, Stepas Makarevičius, B. Milaknis, P. Jasiukonis, K. Zapkus, J. Šapkus, K. Mikėnas, Z. Biliūnaitė, Dalė Meilu-

tė, A. Trinkūnas, V. Pavilčiūtė, B. Bulotaitė, V. Vizbaras, Beata Trumpauskaitė, Br. Jameikienė, Ald. Simutytė, R. Cinka, A. Skuodaitė ir kiti.

MV administravo: E. Vilkas, A. Karaliūnas, L. Knopfmileris, V. Namikas, Ant Paužuolis, H. Bokas, padedami talkininkų. Šie asmenys per eilę metų sukaupė MV išleidimui reikalingą pinigų sumą, ypač kai padidėjo išlaidos 1953 m. MV-čiui perėjus į spaustuvę. Čia prisimintini ir nuoširdūs platintojai bei aukotojai.

Nuoširdžiai prisimenu kai kurių aukotojų pavardes. Bene pirmuoju buvo fil. G. Juškėnas, prisiuntęs 10 vokiškų markių (naujųjų!) ir 500 lapų rotatorinio popieriaus. Maždaug tuo pačiu laiku V. Stasiškis prisiuntė 5 DM. Panašiu būdu parėmė K. Kasperavičius (A.† A.), Ap. Treinys, V. Augulis ir kt. Veikliausi šalpoje buvo Pabaltijo u-to, Freiburgo, Stuttgarto skyriai. Bet labiausia man iš atminties neišdilo Aldonos Viliušytės (dabar Martienė, mokytoja, taut. šokių specialistė) auka. Kai gyvendamas Schw. Gmuendo stovyklos palėpėje spausdinau MV ir jam išsiuntinėti trūko lėšų, ji netikėtai, niekieno neprašyta, neraginama atnešė laikraščiui ar ne 20 - 30 MD. Tai buvo, rodosi, didžioji pusė mėnesinės algos, kurią ji gaudavo kaip stovyklos vaikų darželio mokytoja. Kai aš tiek daug pinigų nenorėjau priimti ir bandžiau bent dalį grąžinti atgal, ji išbėgo iš redakcijos, sakydama: "Brolis skautininkas daugiau duodi ir daugiau aukoji." Ši jos auka nebuvo paskutinė, atvirkščiai, virto nuolatine, periodiška ir kartojosi kelius mėnesius, kol darželis buvo uždarytas ir ji nebegaudavo atlyginimo. Panašių geradarių buvo ir daugiau. Jų aukas galima lyginti "našlės skatikui." Aš nežinau ar dabartinis MV, jau išaugęs į gražų iliustruotą žurnalą, dabar turi tokių geradarių iš jau kartais labiau praturtėjusių ASS narių tarpo?

1953 metai labai svarbūs MV gyvenime: tada jis iš rotatorinio persilaužė į spaustuvėje spausdintą. Ilgai dėlto delsėme, svarstėme, diskutavome. Svarstyklių lėkštė persisvėrė į spaustuvės pusę, kai clevelandiškė filisterė M. Barniškaitė ant jos padėjo apie 120 naujų prenumeratorių, pati viena juos surinkusi ir gražiai atsiskaičiusi. Pirmąjį numerį rinkome linotipu mažytėlėje brolių Šulaičių spaustuvėlėje, įruoštoje paprastame garaže. Spausdinti vežėme į kitą, susegti į trečią, o nupiauti į ketvirtąją spaustuvę. Laikraštėlis išėjo labai murzinas, kad ir gražiai papuoštas dail. A. Kurausko vinjetėmis ir dail. P. Augiaus skoningu skautišku viršeliu. Labai nuvargę jį bespausdindami ir nežmoniškai išsitepę spaustuvės dažais, mudu su tech. redaktorium Albinu Karnium (labai sumaniu ir skautišku vyru!) apsisprendėme pereiti į brangesnę dr. Mykolo Morkūno spaustuvę, kurioje MV spausdinamas ir dabar.

MV brošiūruoti, kad išeitų pigiau, sutarėme atlikti Čikagos ASS narių talka. Ši tradicija, įvesta gal apie 1951 metus, tęsiama ir toliau. Ji turi dvejopą naudą: spaustuvė atskaito tam tikrą sumą, o susirinkę nariai gražiai pabendrauja.

Panašiu būdu kartais, daugiau ar mažiau sėkmingai, atliekama ir ekspedicija.

Per 15 metų MV puslapius kūrė gal keli šimtai bendradarbių, iš jų kai kurių nebėra ir gyvųjų tarpe. Skaitytojai, bendradarbiai ir redakcijos nariai čia sudarydavo it vieną darnią šeimą, kurioje labai retai būdavo nuo-

monių skirtumų ir tai tik neesminiuose reikaluose. Tie šimtai redakcijos ir administracijos bendradarbių per 15 metų parodė didelį pasišventimą, nesgi nė vienas iš jų nėra paėmęs nė cento atlyginimo už savo darbą. Taigi MV yra tik didelio jaunų žmonių pasišventimo idėjinis kūdikis.

Per eilę metų keitėsi MV forma, formatas, rašiniai. Iš pradžių, mūsų kurtas, jis buvo skautiškas ir tik skautiškas, vėliau, kitų redaktorių tvarkomas, kiek atsietas, nors iš esmės ir neatitolintas nuo skautybės. Be ne didžiausį įnašą skautams vadovams yra davęs MV redakcijos narys senj. Antanas Saulaitis Jr. SJ, 1959 - 1960 m. labai vykusiai redagavęs ir prie MV leidęs priedą skautų vadovams "Budžiu." Prie MV buvo išleista keletas stambesnių veikalėlių skautiškais klausimais, jų tarpe "Skautai ir pasaulėžiūra" (prof. St. Šalkauskio), "Skautiški žaidimai" (B. Montvilos, K. Dineikos), "Akademinė Skautija" (Br. Kviklio) ir keliolika kitų. Kartais net gaila, kad dabar ši praktika nebetęsiama.

Kaip MV įkūrėjui ir pirmajam redaktoriui, man labai malonu sveikinti dabartinius MV redakcijos darbuotojus ir pasidžiaugti, kad tęsiama žurnalo leidimo tradicija. Aš neįtaigoju MV leidėjus ir redaktorius, kad MV būtų išaugintas į kokį nors nepaprastą žurnalą, tačiau labai norėčiau, kad jis dar ilgus metus nebūtų nuvertintas ar nuskautintas.

BRONIUS KVIKLYS

Milžinų medžių paunksnėje—Los Angeles skautų Jubiliejinė Stovykla.
L. Kančiausko nuotr.

1863 M. SUKILIMAS LIETUVOJE

PR. ČEPĖNAS

Prieš šimtą metų Lietuvos žmonės buvo sukilę prieš rusų valdžią, norėdami nusikratyti Lietuvai primestą rusų priespaudą.

1863 m. sukilimą Lietuvoje rusų valdžia panoro ištrinti iš Lietuvos žmonių atminties arba duoti sukilimo iškreiptą vaizdą, todėl per mokyklas, spaudą, literatūrą įtaigojo Lietuvos sukilimą vadinti lenkų maištu, ponų maištu, lenkmečiu ir t.t. Šios rusų valdžios pastangos dalimi turėjo pasisekimo, kadangi mūsuose, dalis konservatyvaus nusistatymo žmonių, prisiėmė rusų valdžios pažiūrą į sukilimą, todėl neskyrė reikiamos reikšmės jam, o sukilimo dalyviams tinkamos pagarbos.

Gi iš tikrųjų rusų priespauda panoro nusikratyti kadaise buvę laisvi kraštai — Lietuva ir Lenkija. Savaime suprantama, kad prieš 100 metų, vos tik baudžiavą panaikinus Lietuvoje, anuometinė šviesuomenė, vadovaują sukilimui žmonės, buvo bajorai, daugiausia smulkioji bajorija. Tačiau Lietuvoje netrūko ir valstiečių ir valstiečių luomo šviesuomenės. Buvo grynai sukilėlių būrių, kuriems vadovavo valstiečiai, pvz. Lukošiūnas, Bitė (Bitis), Puidokas ir kt.

1863 m. sukilimą turėtume laikyti Lietuvos žmonių reikalu, nors įvairūs Lietuvos gyventojų sluoksniai galėjo sukilimą remti dėl skirtingų tikslų ir lūkesčių. Betgi visus Lietuvos visuomenės sluoksnius jungė kovon bendras interesas ir noras nusikratyti rusų priespaudą, atgauti kraštui laisvę ir savame krašte patiems tvarkytis.

§

1861 m., panaikinus baudžiavą visoje Rusijos imperijoje, prasidėjo neramumai Lietuvoje, kurie porą metų brandino gyventojus didesniam žygiui — 1863 m. sukilimui. Ligi pat sukilimo pradžios daugelyje Lietuvos vietų buvo valstiečių neramumų ir rusų administracija turėjo siuntinėti į dvarus savo kariuomenės dalinius jų malšinti.

Greta valstiečių neramumų, 1861 m. prasidėjo patriotiniai religinės manifestacijos, kurios sutraukdavo daug dalyvių. Lietuvoje daugiausia tokio pobūdžio manifestacijų buvo Kaune, Vilniuje, bet buvo ir kitose vietovėse — Panevėžyje, Telšiuose, Skirsnemunėje, Raseiniuose, Ukmergėje ir kitur. Labai didingai ir įspūdingai 1861 m. liepos 31 d. Kauno manifestaciją yra aprašęs plk. Savickis (Stella slapyvardžiu), kuris tuo metu buvo Kauno įgulos karininkas. Kauno manifestacija, nepaisant rusų draudimo ir žiauraus būdo ją sklaidyti, atsiekė savo nusibrėžtą tikslą — perėjo Alek-

soto tiltą, susitiko su vad. Lenkijos Kunigaikštystės, tikriau sakant su Užnemunės, Suvalkijos, gyventojų manifestacija, kuri turėjo pavaizduoti abiejų tautų unijines nuotaikas, nors toms nuotaikoms pareikšti iš abiejų pusių tebuvo lietuviai.

Prasidėję Lietuvoje ir Lenkijoje neramumai, manifestacijos buvo gaivališko pobūdžio, be tinkamos organizacijos, prasidėjusiems įvykiams vadovauti.

1862 m. Varšuvoje įsikūrė sukilimui rengti komitetas. Tais pat metais Vilniuje susitvėrė radikalios jaunuomenės komitetas, kuris ryžosi gaivališkiems įvykiams duoti organizacinius rėmus. Vilniaus komiteto pirmininku kurį laiką buvo gimnazijos mokytojas V. Pšybylskis. Vilniškis komitetas nelaikė save pavaldžiu Varšuvos komitetui, nes jis Lietuvą nelaikė Lenkijos provincija, bet atskiru kraštu, atskira valstybe.

Įvykių užklupta, Lietuvos bajorija 1863 m. taip pat sudarė savo komitetą sukilimo reikalui. Lietuvos bajorijos komitetui ėmė vadovauti kėdainiškis J. Geištaras, kuris buvo unijos su Lenkija šalininkas. Varšuvos komiteto ir Lietuvos bajorų komiteto verčiamas, Vilniaus radikaliosios jaunuomenės komitetas buvo priverstas susilieti su bajorų komitetu ir tada jau buvo sudarytas Lietuvos skyrius, kuris vadovavo sukilimui. Lietuvos sukilėliai šį skyrių laikė daugiausia Laikinąja Lietuvos vyriausybe.

Lietuvos skyrius Lietuvai sukilimo pradžią paskyrė 1863 m. kovo mėn. 31 d. ir kvietė kovoti dėl tikybos, laisvės ir nepriklausomumo.

Lietuvos sukilimui vadovauti iš anksto buvo numatytas rusų gen. štabo karininkas Z. Sierakauskas, kuris buvo pasižymėjęs konspiracine veikla ir rusų valdžios baustas drausmės batalionan.

Z. Sierakauskas sukilimo pradžioje atvyko į Vilnių ir išdėstė Lietuvos skyriui savo veikimo planą. Jo planan įėjo Baltijos uostų, pirmoj vietoj Palangos, atėmimas iš rusų, sudarymas sąlygų užsienio pagalbai teikti, ypač ginklų, amunicijos pristatymui.

Dar prieš Z. Sierakausko atvykimą Lietuvon, jau atskirose Lietuvos vietovėse veikė sukilėlių būriai ir kovėsi su rusais. Vienas toks sukilėlių būrys veikė Rytų Lietuvoje, Rūdninkų girioje, kuriam vadovavo istoriko Teodoro Narbuto sūnus, Liudvikas Narbutas. L. Narbuto būrys buvo pašokęs ligi 1000 sukilėlių ir keliais atvejais sėkmingai kovėsi su rusais, nes pats L. Narbutas buvo išėjęs partizaninių kovų mokyklą Kaukaze, kur jis rusų kariuomenėje atlikinėjo bausmę.

Beveik visose Lietuvos apskrityse atsirado sukilėlių būriai, pradėję partizanines kovas su rusų kariuomene. Šalia Kolyškos, I. Stanevičiaus, Z. Citavičiaus būrių, kreiptinas dėmesys į kun. Mackevičiaus būrį, į kurį itin daug buvo norinčių įstoti. Yra išlikęs pasakojimas, kaip kun. A. Mackevičius egzaminuodavęs, norinčius valstiečius patekti į jo būrį. Esą jis klausinėdavęs ar mokąs šaudyti, melstis ir numirti. Vienas klausiamųjų atsakęs, kad šaudyti mokąs, melstis motina išmokiusi, bet mirti dar nemėginęs.

Z. Sierakauskas, vykdydamas savo planą, sutelkė kelis didesnius sukilėlių būrius — kun. A. Mackevičiaus, B. Kolyškos ir su jais Raguvos girioše sudavė smarkų smūgį rusų kariniam daliniui. Šis laimėjimas prieš rusus

pakėlė sukilėlių nuotaiką ir viltį laimėti. Z. Sierakausko dalinys pasirinko Andrioniškio miškus savo stovyklaviete, apmokymo vieta iš kur manė pradėti savo numatytų planų vykdymą. Z. Sierakausko vadovybėje esąs sukilėlių dalinys pašoko ligi 3000 asmenų. Jis buvo suskirstytas į batalionus, kuopas, būrius ir mokomas karo gudrybių. Valstiečius dalgininkus mokė lietuviška komanda P. Vivulskis. Čia, be karo mokslų, sukilėliai dar gamino šovinius, aprangą ir rengėsi žygiui.

Vilniaus generalgubernatorius Nazimovas, sužinojęs apie šį didesnį sukilėlių susitelkimą, pasiuntė iš Vilniaus gen. Ganeckį su pulku kariuomenės. Ukmergėje prie jo prisijungė kiti rusų kariuomenės daliniai. Z. Sierakauskas, vadovavęs sukilėliams Dolengos slapyvardžiu, sužinojęs apie didesnio rusų dalinio artėjimą, išskirstė savo sukilėlius į tris grupes ir kiekviena turėjo žygiuoti savo keliu, kad suklaidintų rusus, bet visiems buvo nurodytas žygio tikslas, vietovė netoli Biržų.

Gegužės 25 dieną rusų kariuomenės avangardas užtiko sukilėlius prie Medeikių kaimo ir tučtuojau pradėjo puolimą. Kautynių pradžioje rusų kariuomenė turėjo didelių nuostolių, bet vakare buvo sužeistas sukilėlių vadas Z. Sierakauskas, neatvyko laiku kun. A. Mackevičiaus batalionai, tai sukilėliai buvo priversti pasitraukti Kuršo link ir apsistoti prie Šniurkiškių kaimo. Kitą dieną rusai vėl puolė. Dabar narsiai kovojo kun. A. Mackečiaus dalgininkai, bet ir jie neatlaikė reguliarios kariuomenės puolimo. Sukilėlių kautynės prie Medeikių, Gudiškių ir Šniurkiškių kaimų dažnai vadinamos bendru vardu — Biržų kautynės, kurios nulėmė dalimi ir sukilimo pasisekimą.

Šiose kautynėse žuvo daug karininkų, pats Z. Sierakauskas, B. Kolyška ir kiti štabo karininkai pateko rusams nelaisvėn. Z. Sierakauskas, B. Kolyška buvo sušaudyti Vilniuje, P. Vivulskis, dalgininkų vadas, mirė Vilniaus ligoninėje. Atskirų sukilėlių būrių veikla nesustojo ligi 1863 metų pabaigos, bet jau didesnių organizuotų dalinių kautynių nebuvo.

§

Lietuvos sukilimui malšinti buvo parinktas gen. M. Muravjovas, kuris jau 1861 m., būdamas Gardino gubernatoriumi, parodė savo negailestingo satrapo širdį. Jis jau tada pradėjo koriko karjerą. Nuo 1863 m. gegužės mėn. prasidėjo Lietuvai gedulos dienos: Vilniuje, Kaune ir atskirose vietovėse vyko šaudymai, teismai, sukilėlių ir jų šeimų trėmimai, turtų konfiskavimas, baudimas kontribucijomis ir t.t. Šimtai buvo bausti mirties bausmėmis, įvykdyta tūkstančiai trėmimų į šalto Sibiro vietas. Rusų valdžia uždarinėjo mokyklas, kurdino rusus kolonistus ir tikėjo tokiomis priemonėmis ne tik surusinti, bet ir suprovoslavinti kraštą, padaryti tikrai rusiškuoju kraštu. Kadangi Lietuva nebuvo didelis kraštas, tai mūsų tautai taikė ypatingai žiaurias bausmes, nes norėjo palaužti jos atsparumą. Kaip dabar trėmimais garsi Vorkuta, tai anuomet garsėjo speciali kunigų stovykla Tunka, kur buvo keliasdešimt nutremtų Lietuvos kunigų.

Sukilimą laimėti, kaip Lietuvoje, taip ir Lenkijoje, buvo sunku ne vien dėl netinkamos organizacijos, bet daugiau dėl krašto geografinės padėties, dėl kaimyninių valstybių priešiško nusistatymo ir dėl Vakarų Eu-

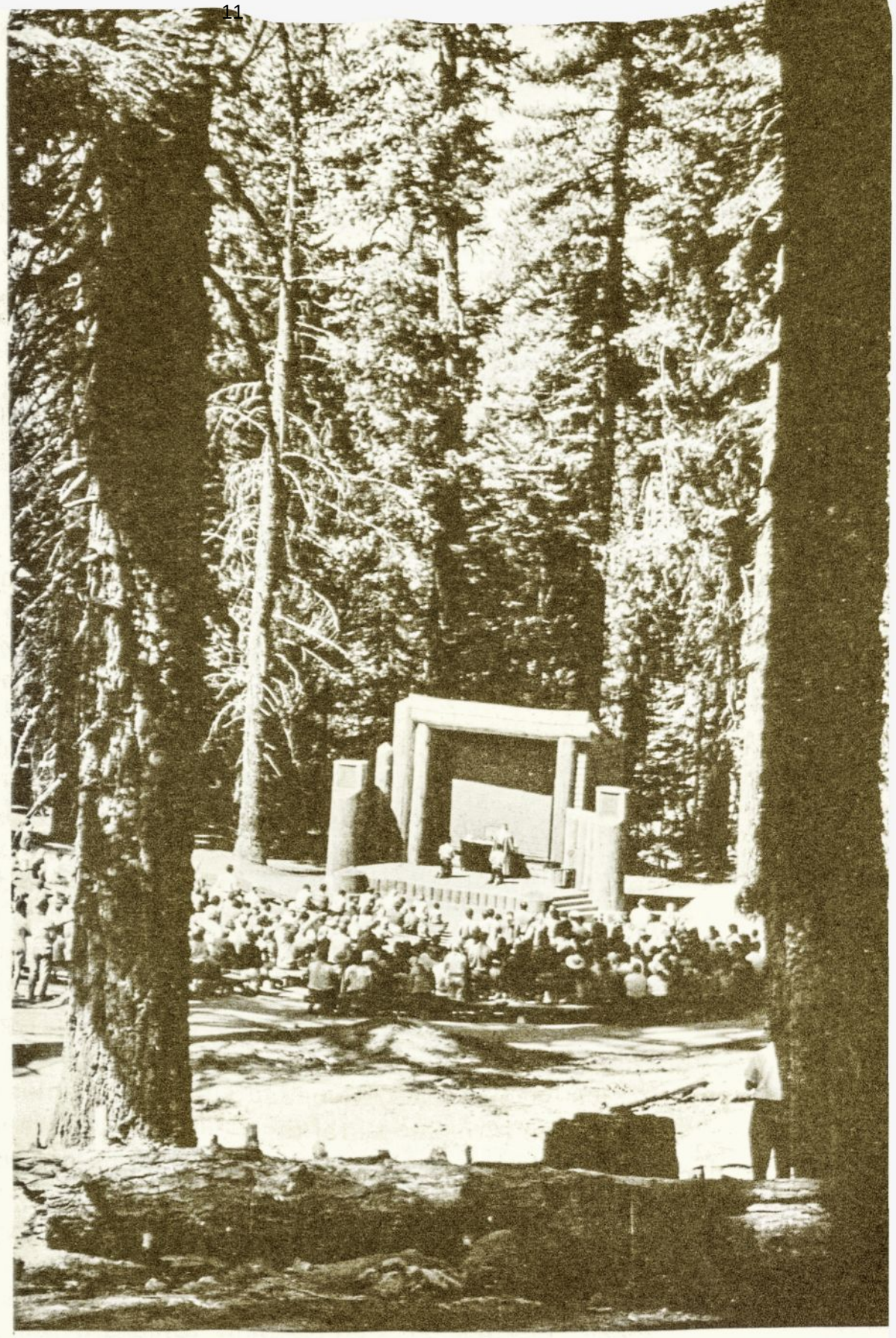

Malda šimtamečių prieglobstyje.
L. Kančiausko nuotr.

ropos valstybių — Anglijos, Prancūzijos, neveiksmingos pagalbos, kadangi savo pareiškimų nerėmė realia jėga. Rusai, nuolat skatinami Prūsijos, atsisakė daryti nuolaidas ir visą sukilimo reikalą išsprendė brutalia jėga.

Dažnai būna priekaištų ir smerkimų sukilimo vadams, rengėjams. Jau ir iš šios trumpos apybraižos matyti, kad pasirengimas vyko gaiviališkai, gyvenimas brandino sukilimiškas nuotaikas, nes be priežąsčių niekas sukilimų nedaro. Todėl tų priežąsčių sudarytojai, rusų cariniai okupantai, ir yra pirmi kaltininkai, sudarę tokias desperatiškas sąlygas, kad kraštas sukilo.

Rusų carizmas, kaip ir dabartinis bolševikų rėžimas, neglosto ir tų tautų, kurios be pasipriešinimo vykdo jų reikalavimus, bet dažniau taikosi su kovojančiu priešu ir atsižvelgia jo reikalavimų.

A†A PROF. MYKOLO BIRŽIŠKOS AKADEMIJA

S. FIL. V. PAŽIŪRA

Los Angeles ASS Skyrius 1963 m. rugsėjo mėn. 29 d. per Mykolines surengė Korp. "Vytis" Garbės nario prof. Mykolo Biržiškos mirties vienerių metų minėjimą-akademiją. 10:30 val. atlaikytos Šv. Mišios, o 12:30 parapijos salėje įvyko minėjimas. Jį atidarė ASS pirmininkas ps. fil. L. Grinius, pakviesdamas į garbės prezidiumą ASD t.n. J. Avižienienę, FSS pirmininką fil. V. Varną ir fil. A. Kliorę, o Sugiedojus Gaudeamus, toliau Akademiją perdavė fil. A. Kliorei.

Prof. Mykolo Biržiškos garbingam prisiminimui fil. Kliorė paprašė visų atsistoti ir tylos minute susikaupti. Žodį tarti pakvietė lituanistą, buvusį prof. M. Biržiškos studentą F. Kudirką, kuris savo gražioje ir jautrioje kalboje pažymėjo:

"Jau daugiau metai, kaip neturime savo tarpe prof. M. Biržiškos, bet vis su tuo negalime apsiprasti. Jis buvo toks gyvas lietuviškos bendruomenės narys ir dabar, kai jo neturime, jaučiame lyg kokią tuštumą. Jis savo asmeniu kažkaip vienijo, skatino, stiprino, kėlė. Pats giedriai nusiteikęs ir mus lyg tuo užkrėsdavo. Jautėme iš jo plaukiančią dvasinę šilumą. Mes savo tarpe turėjome tikrai didžią asmenybę. Yra platūs visuomeniniai kultūriniai darbai, publicistikos raštai, mokslo darbai, didelė tėvynės ir lietuvių tautos meilė.

Jam teko gyventi sunkiais bet įdomiais laikais. Štai tautinis lietuvių tautos atgimimas, labai spartus jos kultūrinis kilimas ir visuomeninis susipratimas; kovos dėl nepriklausomybės, nepriklausomo gyvenimo organizavimas, švietimo mokyklų ir joms vadovėlių rengimas, kova dėl Vilniaus. Tremtyje savo universiteto organizavimas. Veikla ir kova dėl lietuvybės išlaikymo šiam ekrašte. Pastangos atgauti nepriklausomybę ir t.t. Visame šiame darbe prof. M. Biržiška labai aktyviai reiškėsi ir stovėjo pirmose kovos linijose. Jo gyventa epocha nebuvo lengva, paprasta, ar lygi. Joje būta lietuvių tautai labai svarbių lūžių, kritiškų momentų, pareikalavusių labai išmintingų ir sveikų sprendimų. Daug kas neišlaikė, susvyravo, rezignavo, tačiau prof. M. Biržiška, taip aktyviai visame gyvenime reikšdamasis, išliko tvirtas, stiprus, nepalaužtas, ištikimas savo asmenybei, principams, lietuvių tautos tikslams, uždaviniams, nedarydamas jokių kompromisų nei rusų caro valdžiai, nei lenkų okupacijos valdžiai, nei su bolševikais savaisiais ar svetimaisiais, nei su vokiečiais, nors dažnai jų grąsinamas, suiminėjamas, sodinamas trumpesniam ar ilgesniam laikui į kalėjimą, tremiamas ar kitomis bausmėmis baudžiamas. Jis visur ir visuomet apsispręsdavo lietuvių tautos interesams, nors tokie sprendimai dažnai gręsdavo kalėjimu ar

Los Angeles ASS surengtos prof. M. Biržiškai pagerbti akademijos prezidiumas. Iš kairės: pagrindinis kalbėtojas F. Kudirka, fil. A. Kliorė, fil. J. Avižienienė, fil. V. Varnas ir fil. L. Grinius.
L. Kančiausko nuotr.

net mirtimi. Tai būta tikrai didžio lietuvio, labai gilios ir plačios asmenybės žmogaus.

Su profesoriaus mirtimi, lietuvių tauta labai daug prarado. Ypač daug prarado Los Angeles lietuvių visuomenė, kurios tarpe jis praleido savo paskutiniuosius metus. Tie, kurie jį matėm ir girdėjom, niekuomet neužmiršime jo visad giedrios nuotaikos, jo turinčio kiekvieniu klausimu savo nuomonę ir drįstančio aiškiai ir atvirai pasakyti.

Šiandien, deja, prof. M. Biržiškos savo tarpe neturime, bet jis savo vardą garbingai ir amžinai įrašė į lietuvių tautos kultūros istoriją."

Po F. Kudirkos žodžio buvo iš juostelės perduota prof. M. Biržiškos kalba, kuri 1958 m. Vasario 16 proga per (Amerikos Balsą) buvo transliuota į Lietuvą.

Toliau p. V. Plukas skaitė ištraukas iš prof. M. Biržiškos parašytų minčių, baigdamas šiais žodžiais:

"Atsakykime kiekvienas pats sau, nuoširdžiai, atvirai. Nieks iš šalies neseka ir niekas neįrašo. Ar dažnai prisimenu, galvoju, griaudinuos, atmintyje prikeldamas paliktoje šalyje mano artimųjų, kaimynų, pažįstamų brangius veidus? Ką gi galvoju apie likusios mūsų tautos likimą? Ar seku jos vorkutiniais, sibiriniais keliais? Ką gi naudingo savo žmonėms padariau šios sunkios prailgusios tremties metu? Ar visą kas reikia padaroma sau ir savo artimiesiems atlaikyti savo kalbai, tautai ir tėvynei ištikimybėje prieš supančias mus svetimybės bangas? Kuo gi prisidedu mažas, nedidelis, kuklusis, prie mūsų bendrų grumtynių su mūsų tautos ir tėvynės pavergėju, maskolišku slibinu, nusigrimavusiu internacionaliniu komunizmu? Kur toje kovoje numatau ir surandu sau vietą, kad ir tą mažą, mažutę vietelę? Taigi ne svetimas nuodėmes skaičiuokime, dabarties ir ateities spaudoje ir savo tarpe. Tik kiekvienas savo sąžinę pakratykime ir ką joje radę netvarkoje, muškimės į krūtinę ir pakilę stokime į darbą.

Mūsų išeivių tautiškai politinė pozicija yra aiški. Ne mes vaduosime Lietuvą iš nelaisvės pančių, ne mes ją laisvinsime, tik pati tauta vietoje vaduosis, pati laisvinsis. Mes jai čia tik padėsime visu kuo išstengsime. Nepamirškime, jog tėvynėje likusi tauta iš mūsų daug, daug laukia. Neap-

vilkime, tik palengvinkime jai grįžti į vakarų pasaulį, neišsvajotą ir nepersvajotą, o dar maskoliškai apmeluotą, bet tik į tikrąjį laisvų darbo žmonių pasaulį. Galvokime, renkimės, dirbkime."

Prof. M. Biržiškos prasmingas pamokymas buvo palydėtas giesme: "Apsaugok Aukščiausias tą mylimą šalį."

Po profesoriaus minčių skaitymo, fil. M. Naujokaitis apžvelgė prof. M. Biržiškos veiklą skautų organizacijoje.

"Prof. yra pasakęs: Herojus liko namuose. Mes manome, herojus nevisumoje liko namuose. Herojus buvai Tu Pats. Kas gi iš mūsų esame tiek daug galvoję, šnekėję įvairiais tautą, valstybę, visuomenę, jaunimą liečiančiais klausimais?

ASS nesisavina profesorių, nes jis yra per didelis asmuo. Mes savo mažame kūrinėlyje Mūsų Vytis, kurį šios dienos proga esame išleidę, aiškiai pasisakome: "Įspūdžiai iš Jo žodžių nuotrupų, kurios paliko mūsų tarpe, tepadeda mums naudotis Jo gyvenimo pavyzdžiu. Lietuvių Skautija, stengdamasi perduoti šiuos įspūdžius, prof. M. Biržiškos nesisavina. Žmogus, kokiu buvo a†a prof. M. Biržiška, negali būti pasisavintas. Kaip Jo darbai, taip ir Jo atmintis priklauso visai tautai, kurios labui Jis dirbo ir gyveno."

Skautiškame gyvenime prof. M.B., Lietuvos Skautybės kūrėjo žodžiais, yra tos organizacijos įkūrimo dalininkas, nes niekas kitas, tik prof. M.B. globojo pirmuosius skautus ir leido jiems dirbti savo vadovaujamos gimnazijos užnugaryje. Skautų kūrėjas Petras Jurgėla profesoriui yra parašęs keletą žodžių, kurie niekad nebuvo paskelbti. Jis rašė: "Brangus mūsų mokytojau, auklėtojau ir vadove! Aš po šiai dienai negaliu užmiršti Tavo anuomet pareikšto man didelio pasitikėjimo, įspūdingų paskatinimų darbui okupacijų metu, įvairių malonių, o ypač gimnazijos rūmų užleidimo mūsų skautams ir skautėms. Visi Tavo mokiniai gimnazistai, studentai, įvairūs talkininkai, bendradarbiai, ir vertingų Tavo raštų skaitytojai, šiandie užjaučia Tavo sunkų būvį. Jie visi taip pat stebisi, kad baisi mūsų tautos ir Tavo asmeninė tragedija nepalaužė Tavo dvasios. Niekam nesiskųsdamas vargsti, kenti, dirbi ir tebekuri mūsų tautos likučiams kultūrines vertybes. Tavo kultūrinė dvasia, būdo savybės, o ypač tas vienuoliškas kuklumas ir tvirta valia visai nepakitėjo. Didvyriškai atlaikai visus žiaurius gyvenimo smūgius ir neprarandi vilties, kad Tavo pasirašytą Lietuvos Nepriklausomybės Aktą, idealistinis lietuvių jaunimas vėl įgyvendins. Tvirtai tikiu, kad Lietuvių skaučių-tų Sąjunga, kuri išsivystė iš Tavo vadovautos VD Gimnazijos Vilniuje, o šiandie yra atsikūrusi plačiame pasaulyje, įsipareigos semtis dvasinės stiprybės iš savo pirmojo tunto globėjo, paliktų šviesių darbštumo, pasišventimo, riteriškumo, demokratiškumo, tautinės vienybės ir teisingos kovos pavyzdžių." Ilgiausių ir laimingiausių metų linkėjo, tada mūsų skautų kūrėjas, Petras Jurgėla, tačiau šiandie mes linkime, kad prof. žodžiai, darbai, paliktų mūsų tarpe, kaip pavyzdys, kelias ir kelrodis. O tas ypatingai svarbu, mums kurie esame palikti saugotojais ir prižiūrėtojais šventovės, kur yra profesoriaus kapas.

Vakar buvo paskelbta kapo lankymo diena. Skelbta ir prašyta ne vieną kartą. Nedaug susirinkome. Tačiau nėra vėlu. Išvystykime tradicijas, kurios ne tiktai mus lydėtų, bet lydėtų ir mūsų vaikus. Nemanykite, kad vai-

kai eis, jei tėvai nenuėjo. Todėl pradėkime tėvai eiti ir veskime kartu vaikus. Nes tik kartu einant, kartu dirbant, kartu verkiant ir džiaugiantis, galima surasti bandrą kalbą ir jausmą. Nemanykime, kad lietuvių kalba išaugs kitų lūpose, ne mūsų, išsilaikys kitų širdyse, ne mūsų. Viską ką mes darysime, ką mes stengsimės perduoti savo pavyzdžiu, ilgiau užsilaikys, negu kad mes pasakysime, tu daryk, bet nežiūrėk ką aš darau. Tik bendras sudėtas darbas jūsų, tėvų ir vaikų, galės duoti gražius vaisius. Šis minėjimas yra dalis mūsų kasdieninio minėjimo, kasdieninio prisiminimo tėvynės reikalams. Prieš kelias minutes girdėjome iš profesoriaus minčių: Atsakykime kiekvienas sau nuoširdžiai, atvirai, nieks neseka ir neužrašo, kaip dažnai prisimenam savo brangiuosius vargstančius Sibire, kaip dažnai prisimenam Vytautą, Basanavičių, Biržišką. Taip dažnai, gal truputį rečiau prisimins mūsų vaikai.

Ruošdami šį minėjimą mes turėjome didelių vilčių surinkti visą L.A. visuomenę. Įrašyti ir duoti kitiems lietuviams išgirsti, ką mes čia kalbėjome apie žmogų, kuris tik prieš keletą dienų mūsų tarpe vaikščiojo, kurio veidą, žodžius, išraišką kai kurie iš mūsų taip gerai prisimename. Optimistiškai kalbėjo p. F. Kudirka, kad mes jo pasigendame. Kas mes? Ar dažnai mes stebėjom kiemą ir tą kamputį kur profesorius sėdėdavo? Kaip dažnai atvykę į bažnyčią, mes pasigendame pirmoje ar antroje eilėje klūpančio senelio? Todėl dar kartą prašau: Turime nepaprastą progą, vietą, ir galimybę. Padarykime šventovę prof. M. Biržiškai ir lietuvių tautai, kad kiekvienas lietuvis, atvykęs į šį miestą, žinotų, kad kaip Romoje popiežių pamatyti yra būtina, taip pamatyti prof. M. Biržiškos kapą yra būtina. Nesi buvęs L.A. jei nebuvai kapuose, neaplankei mūsų didvyrio, mūsų herojaus kapo.

Padarykime kitą nutarimą: metinių lankymą. Kodėl Rasų kapai buvo žinomi Lietuvoje? Vilnius beveik visą laiką buvo lenkų okupuotas ir lietuviškas jaunimas jo nematė, tačiau Rasų kapai buvo visiems žinomi, nes juose ilsisi dr. J. Basanavičius, Petras Vileišis ir eilė kitų žmonių — ankstyvesnio laikotarpio lietuvio tautos herojai.

Prof. M. Biržiškos tikriausiai mes nesupratome, kai jis čia gyveno, bet supraskime mes jį dabar. Buvo darbingas ir darbštus žmogus iki paskutinės gyvenimo valandos. Atskirkite paskutinį lapelį, išstatytą jo darbų parodoje, kurį ištaisė mirdamas, kurį jis rašė lietuviškai mirdamas, kai jo plunksna jau šokinėjo nuo vieno galo lapelio iki kito. Jau negalėjo surinkti žodžio. Jis dar dirbo lietuvių tautai, kad jo palikimas būtų ilgiau prisimintas. Prisiminkime Jį ir mes." Su šiais prasmingais fil. M. Naujokaičio žodžiais baigėsi oficialioji programos dalis.

Akademijos Meninę dalį gražiai atliko pianistė Raimonda Apeikytė ir solistas Rimtautas Dabšys, akompanuojant p. Giedrei Gudauskienei.

Minėjimą baigė FSS skyriaus pirmininkas fil. V. Varnas, padėkodamas visiems programos dalyviams ir visus kviesdamas apžiūrėti prof. M. Biržiškos moksliškų darbų ir raštų parodą.

Akademija baigta sudainuojant "Dieve Tau, Tėvynei ir žmonijai."

ŽVILGSNIS Į DR. VINCĄ KUDIRKĄ

"Kudirka savyje vienijo maironišką romantiką ir šliupišką socialinį kovingumą; grinišką pozityvistinį darbą ir čiurlionišką meninės kūrybos kibirkštį. Vienu kartu jis atitiko emocinę lietuvių dvasią ir blaivius laikotarpio reikalavimus. Visus šiuos elementus Kudirka jungė vienkartinėje asmeninėje įtampoje, bendruomenei pasišventusio individualisto ištikimai atliktame istoriniame vaidmenyje."

Taip dr. Vytautas Kavolis apibrėžia žmogų, kurio asmenybę pasirinko nagrinėti savo nesenai pasirodžiusioje knygoje **ŽMOGAUS GENEZĖ, Psichologinė Vinco Kudirkos Studija.** Du pirmieji knygos skyriai buvo spausdinti "Naujienose" ir "Dirvoje" 1959 metais. Juose dr. Kavolis analizuoja šeimos įtaką, formuojant įvairius Kudirkos asmenybės bruožus (skyriai "Moterys" ir "Tėvas Motiejus"). Tolesniuose knygos skyriuose dr. Kavolis svarsto Kudirkos sulenkėjimą studijų metu ("Aukštoji kultūra"), Kudirkos "atsivertimą" į lietuvybę ("Paslėptoji lietuvybės galia"), jo santykį su religija ("Pozityvisto religija"), bei jo darbingumą ("Mirties akivaizdoje"). Reikia pripažinti, kad yra neabejotinai sunkus uždavinys atkurti iš senokai mirusio žmogaus raštų bei jo bendralaikių užrašytų pastabų to žmogaus subtilius ir dažnai nesąmoningai besireiškiančius charakterio bruožus, bei išnarplioti tas įtakas, kurios jį tokiu padarė. Nuomonė, ar dr. Kavoliui šis uždavinys pavyko ar ne, priklausys nuo pasistatytų reikalavimų lygio.

Knyga yra parašyta publicistiniu stilium, perpinta daugeliu ištraukų iš Kudirkos bendralaikių ir jo paties raštų. Su šiuo stilium nesiderina vietomis vartojami terminai, kaip edipiški jausmai, projekcija, analinis charakteris, rivalizacija, latentiškas, ir t.t. Norint išlaikyti vientisą knygos lygį, reikėjo šiuos terminus bent trumpai apibrėžti. Nes jeigu autorius vartoja tuos terminus moksliškai ir tikisi, kad skaitytojai juos žino ir supranta, tai tenka prikišti ne labai stiprų kai kurių šių išvedžiojimų pagrindą. Kudirkos asmenybės vaizdas, tiek kiek jis Dr. Kavolio atkuriamas, būtų turbūt nei kiek nenukentėjęs, jeigu jį formavusios įtakos būtų buvę nusakytos kasdieniniais žodžiais, išvengiant gana specifinės reikšmės turinčių psichoanalitinių terminų ir tuo pačiu apeinant reikalą įrodyti tais terminais nusakomų specifinių nesąmoningų konfliktų bei ypatybių buvimą Kudirkos asmenybėje. Vienok, bendrai imant, dr. Kavolio anksčiau taip mėgiamų tarptautinių žodžių knygoje palyginti mažai. Galėtų ir likusieji "sulietuvėti"; juk nieko neatsitiktų jeigu tokie išsireiškimai, kaip pavyzdžiui "manuskriptą perskaityti ir pakomentuoti" (87 psl.) pavirstų į "rankraštį perskaityti ir nurodyti savo pastabas."

Šiuo metu, rūpinantis jaunimo apsisprendimu už lietuvybę, įdomus yra Kudirkos galutinis lietuvybės pasirinkimas. Dr. Kavolis cituoja patį Kudirką šitaip: "įsibėgėjusi lenkų šlėktiška dvasia negalėjo susilaikyti, apsiaupdama ir kiekvieną lietuvį. Vos spėjau apsivilkti mėlyna mundieraite su baltais sagučiais ir susimaišiau su draugais mokiniais, pajutau, kad

mano dvasioje kažin kas dedasi. Kas dedasi, numanyti ir išreikšti negalėjau, tik jaučiau, kad man gėda atsimint, kuo aš buvau, o ypač bauginausi, kad draugai nepatirtų, jog aš moku **lietuviškai.** Tas dalykas galėjo mane išduoti artojo sūnum esant. Žinoma, išlikimo instinktas liepė man niekad neatsiliepti lietuviškai ir saugotis, idant niekas nepamatytų, kad mano tėvas dėvi sermėginę ir moka tik lietuviškai. Dėl to stengiaus kalbėti, nors blogai, bet **lenkiškai,** o nuo tėvų ir giminių, kurie atvažiuodavo manęs aplankyti, šalindavausi iš tolo, jeigu tik pastebėdavau, kad kas draugų ar ponų mato... Tapau, mat, **lenku** ir kartu **ponu** — tekau lenkiškai dvasiai" (31 psl.). Atrodytų, kad po šitokio nusiteikimo, Kudirkos visiškas atsidavimas Lietuvai turėtų daugiau priežąsčių negu pabuvimas kalėjime ir nusivylimas lenkais draugais. Norėtųsi, kad dr. Kavolis būtų ilgiau ties šiuo momentu sustojęs ir nuodugniau jį palietęs, kad ir kai kurių kitų knygos skyrių sąskaiton.

Skaitant porą paskutinių skyrių, nejučiomis kyla mintis, kad dr. Kavolis stengėsi nupiešti tam tikros grupės idealą. Kudirkos moderni, pažangi, "protestantiška" pažiūra į bažnyčią ir jo "neramumas" tiek pabrėžiami, kad iškyla abejonė, ar Kudirka kartais nėra truputėlį grūdamas į iš anksto supjautus rėmus. Juk turbūt visais laikais, giliau galvojantys žmonės nerimo dvasioje ir ieškodami nusakymo žmogaus santykiui su Dievybe, liko nepatenkinti bent kai kuriom visuomenines formas įgavusio santykio apraiškom. Vargiai tai galima laikyti Kudirkos savitumu.

Bendrai paėmus, ši, nors ir nedidelė, knyga sukuria gyvesnį Dr. Vinco Kudirkos vaizdą, negu bet kokia faktinė jo gyvenimo biografija. Norint, kad Vincas Kudirka, žmogus, išnirtų iš sausų datų ir įvykių, ši knyga verta dėmesio.

Vytautas Kavolis. ŽMOGAUS GENEZĖ. 87 psl. Išleido Lietuvių Literatūros Draugija, 1963 m., Chicago, Ill. Kaina $1.00.

I.U.

Grupė Los Angeles akademikų, rengusių ir dalyvavusių prof. M. Biržiškos vienerių metų mirties akademijoje.

L. Kančiausko nuotr.

SAVAITĖ JUBILIEJINĖJ STOVYKLOJ

tessori darželis? *G. Peniko nuotr.*

ASS pastovyklės komendantas senj. Saulius Naujokaitis prie daugybos lentelės.
G. Peniko nuotr.

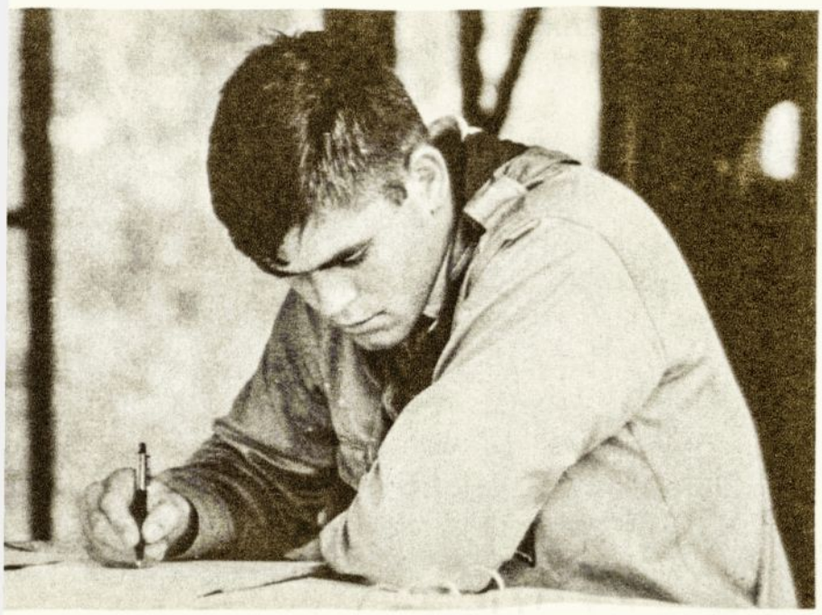

Liūdna. Liūdna, kaip niekuomet. Sėdžiu ant savo rudo lagamino ir paskutinį kartą žvelgiu į 1958 metų didingos Tautinės stovyklos likučius. Viena po kitos iš akių rieda ašaros. "Nenusimink, sese, po dešimt metų vėl bus tokia stovykla," nusišypso kažkoks nepaslaugus brolis. "Ne taip blogai," atkerta širdingesnis brolis," gal po penkių metų padarys jubiliejinę stovyklą, o dabar neverk," ir pasiknisęs po kišenę ištraukia man baltą nosinę. Po dešimt minučių jau pajuda mūsų autobusas. "Sudiev, sudiev!", "Parašyk!", "Atvažiuok!" "Pasimatysime!", po visą mišką per autobuso langus sklinda garsai. Man liūdna.

Ir iš tikrųjų, 1963 metais, rugpiūčio 24 dieną, Camp Child Plymouth, Massachusetts, įžengiu pro Jubiliejinės stovyklos vartus. Kiti stovyklautojai jau visa savaitė kaip stovyklauja. Lyja lietus. Ne tiek lyja, kad galėtum kibirais semti švelnų vandenį, bet tik tiek, kad sesės nusiminę ištaria, "A! šukuosena susigadins." Pagaliau esu ilgai lauktoj, išsvajotoj Jubiliejinėj stovykloj. Pasitaisau savo A.S.D. "sweatshirt" ir dairausi aplink. Stovykla atrodo kaip ir visos stovyklos, tik šį kartą tas palapinių miestas daug didesnis. Sako, kad stovyklautojų susirinko iš visos Kanados ir Amerikos virš 700. Be to, modernėjame. Beveik visą valgį verdame jau moderniškoje virtuvėje ir nebe visi jau gyvename palapinėse. V i l k i u k a i, paukštytės ir kelios akademikės yra prisiglaudę kabinose, pro kurių plyšius vėjas smarkiau pučia negu pro palapinės kampą.

Ps. Vytautas Strolia savo paskaitą akademikams iliustruoja akordeono garsais.
G. Peniko nuotr.

Akademikams kalba lietuvių skautų įkūrėjas Petras Jurgėla.

G. Peniko nuotr.

Pati stovyklavietė neapsakomai graži. Stovyklos centras, tai mažas ežeriukas, kurio pakrantėse išmėtytos įvairios pastovyklės. "Blogai," nusiskundžia vienas nusiminęs brolis, "sesės būtų čia pat, tik tas pailgas ežeras skiria." Lietus šiek tiek apstoja ir skaisti saulė nutraukia nuo stovyklos lietaus ir miglos priduotą niūrumą. Pasiėmusi savo kapitalą susirandu akademikių stovyklos komendantę sesę Audronę Kubiliūtę, ir jai atiduodu savo santaupas. Per kalnelius ir krumokšniais nusėtus slėnius tempdama savo rudą, tiek stovyklų mačiusį lagaminą, žygiuoju į studentų pastovyklę.

Stovyklavietėj akademikų dar nelabai daug. Visur sukinėjasi štabo nariai: fil. A. Treinys — pastovyklės viršininkas, Saulius Naujokaitis —pavaduotojas, Pranas Mašiotas — brolių komendantas, sesė Milita Lemanaitė — programos vedėja, ir retkarčiais iš kažkur išdygsta ir negailestingai studentų pinigines ištuština sesė Audronė.

Tarp stovyklavietės trijų kabinų pradeda dygti ir žalios palapinės. Pradedu jaustis, kad nebesu svečias, bet tikra stovyklautoja. Saulė leidžiasi. Per ežerą iš vėliavų aikštės aidi vakarinės giesmės garsai. Šaltas vėjas iš lėto dainuoja medžių viršūnėse. Šiltai apsirengiu ir traukiu į laužą. Po visą mišką skamba linksma daina. Žvilgteriu į dangų. Žvaigždžių neskaičiuoju, bet nutariu, kad net Urbanos dangus neprilygs stovykliškajam dangui. Žinau, kad stovykla patiks.

Tokiam dideliam palapinių mieste palaikyti tvarką nelengva. Visgi vadovai puikiai šį sunkų darbą atliko. Visa stovykla buvo paskirstyta į atskiras pastovykles: skautų, skaučių, vyčių, vyr. skaučių, jūrų skautų ir skaučių, akademikų, paukšty-

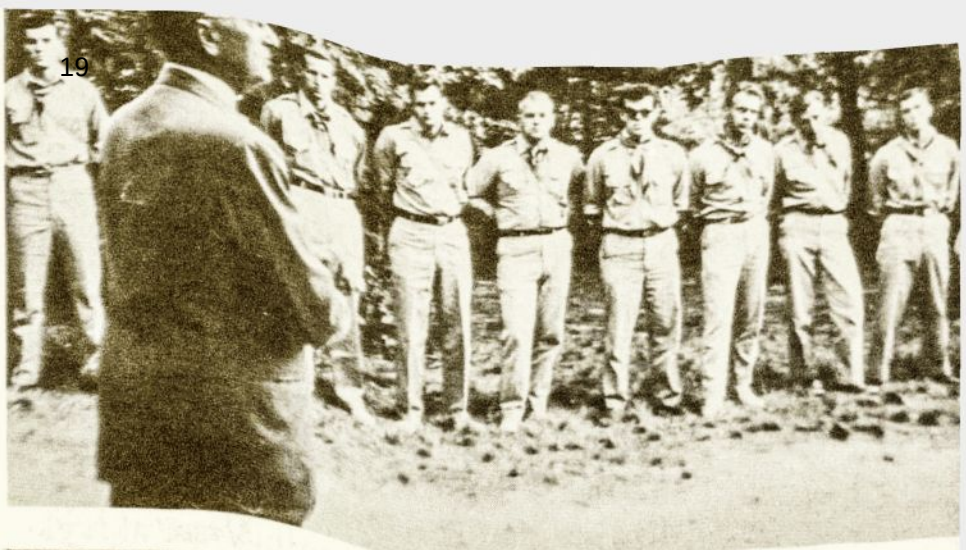

L. Kančiausko nuotr.

Alkaniausia skautė Los Angeles Jubiliejinėj Stovykloj.

Akademikų simpoziume

G. Peniko nuotr.

Trubadūrai — Nerija Linkevičiūtė ir Vytautas Demereckis.

G. Peniko nuotr.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVIDO BIBLIOTEKA

čių ir vilkiukų. Stovyklą aplankė ir didelis skaičius užsieniečių, pvz., ukrainiečių, latvių, vengrų, lenkų skautų. Malonu buvo matyti ir tik ką iš Graikijos grįžusį vyr. sk. E. Vilką. Iš Kalifornijos atvažiavo brolis Algis Avižienius ir pravedė skautų vyčių sąskrydį. Visai stovyklai jau iš anksto buvo nustatytas bendras darbo planas, prie kurio pastovyklių vadovai turėjo taikyti savo užsimojimus. Kiekvienai dienai buvo duodama paskirtis, pvz., Mindaugo diena, Laisvės diena, Jūros diena, Sporto diena ir t.t. Paskirtomis dienomis vyko ekskursijos į Plymouth Rock, Hyannes Sport, Province Town, Putnama. Pirmąją savaitę užsigrūdinę broliai atliko Ąžuolo lapo kursų praktiškus darbus. Vyko ir laužavedžių kursai. Buvo ir keli bendri laužai, kurie nors ir labai įspūdingi bet nebuvo tokie šilti kaip pastovyklių laužai. Užsiėmimų visiems užteko. Kas mane maloniai nustebino, kad su vilkiukais aktyviai veikė ne tik vyrai, bet ir moterys. Kartą eidama pro vilkiukų užsiėmimo aikštę išgirdau vieną sesę aiškinant susigėdusiam vilkiukui, kaip jis, būdamas vyras, negali apsiversti kūliu, kad ji, moteris, gali. Stovykloj, mano manymu, trūko tik dviejų dalykų: geros sporto aikštės su tinkliniu bei krepšiniu ir Jubiliejinės stovyklos dainos garsų. Juokinga, IV Tautinės stovyklos dainą dainuodavom visur, o Jubiliejinę tik pora kartų teko išgirsti.

Aišku, gyvenant akademikų pastovyklėj, man geriausia teko pažinti akademikų programą, kurią sesė Milita tikrai puikiai buvo paruošusi. Kaip gera turėti gudrių filisterių ir malonių draugų su dideliu žinių lobiu. Įdomias paskaitas skaitė fil. H. Strolia — muzikos srity, fil. Bražėnas — politikos, Kun. S. Yla — religijos, Fil. D. Bulgarauskaitė — literatūros, fil. Dunzila — skautiškais, R. Griškelis — architektūros, Dr. Girnius — intelektualiniais.

Sesė B. Lembergaitė davė paskaitą apie tautinius šokius ir vėliau su Los Angeles skyrium pravedė tautinių šokių vakarą. Brolis Algis

Laima (Katauskaitė) ir Česlovas Kiliuliai medaus mėnesį leidžia Jubiliejinėj Stovykloj. *G. Peniko nuotr.*

Vyčių vadas fil. dr. Algirdas Avižienis mato auksinę vyčiavimo ateitį. *G. Peniko nuotr.*

Zapareckas, naujas studentų sąjungos pirmininkas, akademikams patiekė naujus studentų sąjungos užsimojimus ir senas problemas. Įvyko viena bendra A.S.D. ir Korp! Vytis sueiga, kurioje visi skyriai davė savo per metus atliktus didelius darbus. Vyko ir atskiros A.S.D. ir Korp. Vytis sueigos. Didelis būrys brolių ir sesių pasipuošė naujomis spalvomis. Trys sesės tapo filisterėmis. Daugiau nesugalvoju. Valgėm, dainavom, miegojom, meldėmės, kėlėm vėliavą, virtuvėj skutom bulves ir t.t.

Stovyklavimo savaitė, kaip mūsų iškilūs poetai sakytų, pralėkė kaip vėjas, prabėgo kaip srauniai tekantis vanduo. Vėl sėdžiu ant savo rudo lagamino ir vėl draugams sakau sudiev. Tik šį kartą neverkiu; išdidžiai studentei netinka verkti. Įsėdam į mašiną ir visą kelią dainuodami važiuojam namo. Vakaras. Nutilsta daina. Pavargę akys užsimerkia, bet aš nemiegu, o tik toli per sapnus matau stovyklą . . . laužus po žvaigždėmis nusėtu dangumi, iškilmingus paradus, minias jaunimo, linksmus brolius vyčius "pečkurius," kurie ir šiūkšles vežiojo su šypsena ir daina, ir kurių skautiška dvasia uždegė ne vieną stovyklautoją. Matau ir besišypsančias vyresnes skautes, pasipuošusias naujais mėlynais kaklaraiščiais ir visą naktį bedainuojančias. Girdžiu kaip kažkas liepia keltis ir nutariau, kad tai sesė Audronė kviečia melstis. Pramerkiu akis. Aplink lygumos, lygumos, kukurūzų laukai, nebėra vaizdingų Naujosios Anglijos kalnelių. Greit būsim Čikagoj. Baigėsi stovykla. Man liūdna, bet ką padarysi. Esu logiška studentė, neverkiu.

Ramunė

Brolijos laužavedys — ps. Vytautas Strolia

G. Peniko nuotr.

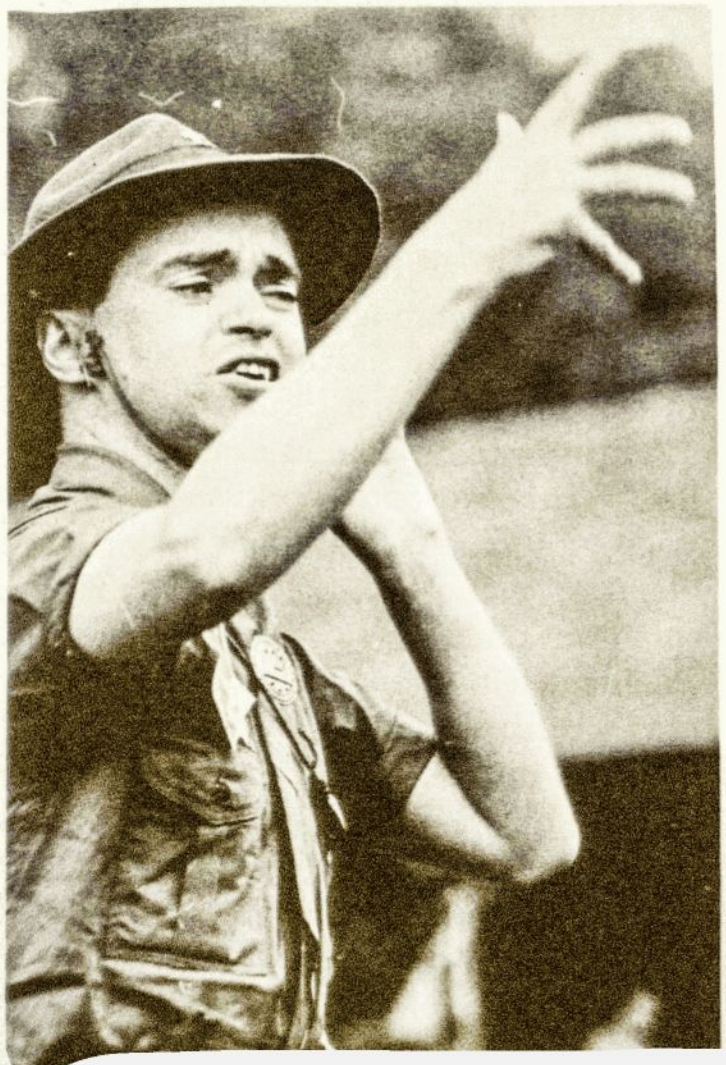

ASS laužavedys sesj. Vladas Stropus rengiasi keliauti atgal į Čikagą.

G. Peniko nuotr.

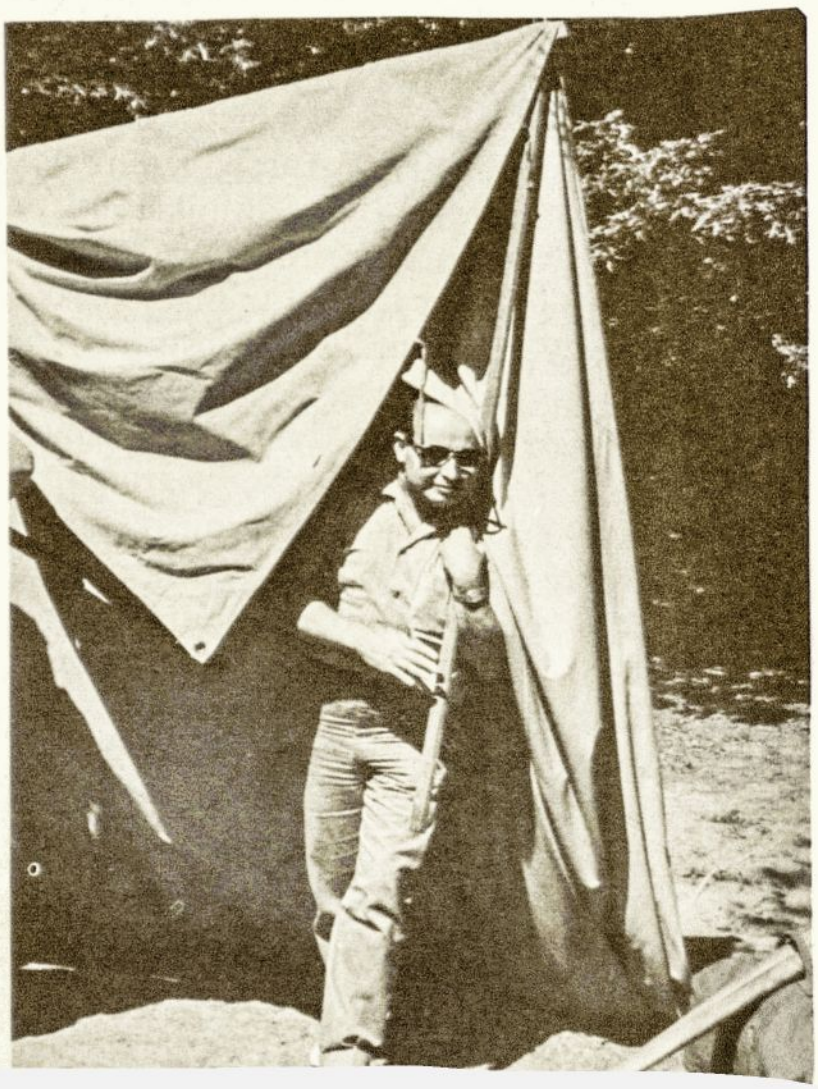

ANTROJO KAIMO PREMJERAI PRAĖJUS

Hollywood svetainės salę teko pažinti dar nerimtos viengungystės laikais, todėl niekaip negalėjau įsivaizduoti, kaip tą nedidelę ir niekuo ypatingu nepasižyminčią patalpą būtų galima paversti kabaretu. Ėjau su degančia intencija ieškoti lietuviškos kabaretinės atmosferos ir, svarbiausia, norėdama pamatyti, iki kokios augštumos dakopė tas jaunasis elementas, kurio "Antrasis kaimas," berods, gimė Union Pier smiltynuose, vystyklų amžių perėjo Santaros suvažiavime ir vaikščioti pradėjo jau Čikagoje.

Įėjau į apytamsią patalpą, nors prie baro ir rūbinėje spinksėjo mažo voltažo lempelės. Dairaus "artistų." Vienas iš jų persisveria per rūbinės bortą ir kažką šūkteli kitam muskulingam sąstato nariui. Žiūriu. Kazys, kurį teko pažinti kaip stiprų avantiūristinės literatūros atstovą ir nuotykių ieškotoją, dabar mikliai ant kabyklų narstė ponų ir poniučių apsiaustus, trenkiančius naftalinu ir kvepalais. Už kampo staliukus nurodinėjo Saulius. Sauliukas! Jis visad taip man primindavo sūnų, kad ne kartą turėjau matronišką norą jį apkabinti ir paglostyti.

Nuo baro pusės vertėsi balti, kaimiški dūmai, sklindą iš Rimo pypkės. Šios premjeros programoje jis turėjo būti ne tik kai kurių škicų autorius, bet ir jų interpretatorius. Žiūrėdama į elektros lemputę apvyniojančius pypkės dūmus, prisiminiau kai kurias Rimo poezijos ištraukas, apie išmuštus vaiko dantukus, kažkokį tai muzikos instrumentą ir arklio pasagom pakaustytas kojines.

Grupėje žmonių, ko ne galva aukštesnis ir per pečius pėda platesnis sukinėjosi kabaretininkas Rimvydas. Šalia jo stovėdama dažnai jausdavaus kaip pabalių rauplėta gyventoja, konkursui atsistojus pūstis prieš raguočių giminės atstovą. Kiek atokiau nuo jo šypsojos Nerija. Įdomi man buvo jos rolė šioje kabaretinėje struktūroje, nes sunku buvo sutapatinti iki šiol žinomos solistės titulą su "Antruoju kaimu." Kitų "artistų" nepažinau, todėl sėdėdama prie varvančios ir karštu fioletiniu vašku apibėgusios žvakės, nekantriai laukiau pirmojo skambučio.

Po valandos laukimo prasidėjo serija trumpų škicų, kurie buvo tiek įvairūs, kad niekaip neįmanoma jų nei sugrupuoti nei palyginti. "Cuba si," skaitau, puikiausiai išreiškė Kazio miškingai tankią barzdą, kuri šiam ir sekantiem škicam pridavė charakterio. Tik niekaip nesupratau ką bendro turi Castro su Montessori, vaiko auklėjimas su jo grožiu ir Rimvydas, kaip montessoriškai augintas vaikas, su motinos pienu. Toliau sekė "Pitagoras," "Tolerancija," "Žiurlionio galerijoje" ir dešimt kitų įvairių škicų. Kai kurie praėjo blankiai, kai kurie paliko stipresnį įspūdį. Daleiskim, "Motelio" vaizdelyje, labai vykusiai buvo išspręstas kėdžių sunešimas "Archeologijos pamokai." Nors, vistik, spontaniškiausiu škicu skaityčiau "Vidurnakčio egzistencia l i z m a s," nors atliktas visiškoj tamsoj, buvo trumpas ir tikslus.

Visą antrą programos dalį užėmė "Šančių istorijos" operetė, sudėta iš

Šančių "chuliganai" Antrame Kaime. Iš kairės: senj. Saulius Grėbliūnas, Kazys Almėnas, Rita Stravinskaitė, senj. Rimvydas Cinka ir senj. Romas Aninkevičius.

serijinių vaizdelių, kurios kiekvieną kupletinio pobūdžio dalį įvesdavo gitaristas Vytautas, sufleriaus vietoje špargalką prispaudęs prie gitaros šono. Na ir pradėjo lysti chuliganai, vienas už kitą chuliganiškesni. Odiniais švarkais, antakius prispaudę korporacinio tipo kepurėm, ir kelnėm, kurios tikrai buvo pirktos be garantijos, kad išplovus dešimt procentų nesusitrauks. Visi dainuoja, apverstais nykščiais vetuoja ir net pats operetės autorius arijoje išdėsto savo meilę žydalkaitei. Viskas tvarkoj, kol operetėje neįveliamas moteriškasis elementas. Kad ir tokioj chuliganiškoj operetėj kažkaip nesirijo Reginos gėliažiedžio keiksmažodis ar Nerijos skardi arija apie česnaką ir jo suviršintas chemines pasėkas.

Tai tiek trumpai apie "Antrojo kaimo" rėmus. Išėjau gero įspūdžio ir nuotaikos kupina, nors visame pastatyme neįstengiau įžiūrėti Škėmos išsvajoto teatro, kaip spaudoje buvo teigta, ar ko nors dar naujo ir nepradėto. Kelis kart, tačiau, pagalvojau, ar visi tie škiiai būtų palikę man lygiai tokį patį įspūdį, jei sąstato narių nepažinčiau ir jų roles nelyginčiau lygiagrečiai su jų asmenybėm. Ar bet koks kitas šešiapėdis ir šaldytuviškos struktūros vyras man lygiai būtų buvęs juokingas Kilmonytės rolėje, kaip Rimvydas. Gal tada ir Neriją nekaltinčiau dėl šesnako, jei nežinočiau, kad ji jau dakopė iki solistės vardo. Sunku pasakyti. Savaime tik aišku, kad savo prezentacija visi devyni "kaimiečiai" nėjo ieškoti sau naujos karjeros, bet pasijuokti iš praeities ir jumoriškai interpretuoti mus supančią dabartį. Lietuviškai visuomenei, manyčiau, toks juokas yra labai sveika terapija, nes iki šiol temokėjome tik verkti, dejuoti ir kovoti dėl savo asmeniško aš. Gi visas "Antrojo kaimo" sąstatas, reprezentuojąs net tris ideologines jaunimo organizacijas, pajėgė vieningai bendradarbiauti, užmiršdami, kad beveik visi yra mokslus baigę asmenys, priklausą dabartiniam mūsų inteligentijos elitui. Sveikinu Neriją, kad

nepasididžiavo savo solistės titulu ir dar neužsikrėtė chroniška teatro pompa. Sveikinu taip pat Reginą, kad teatrinį talentą neuždarė vien Goodmano publikai, bet, kad ir ne visiškai moteriškoj chuligankos rolėje, jį išnešė ir atidengė mums. Sveikintini ir visi kiti sąstato nariai, kad kurdami ir repetuodami davė žingsnį pirmyn į darnų ideologinį bendradarbiavimą. Ateities užsimojimuose linkiu sėkmės, nors nepatarčiau užmiršti, kad pažanga lietuvių kalboje būtų, kai kuriais atvejais, gan naudingas žingsnis į visokeriopą tobulėjimą.

L. Ger.

ONUTĖ DALĖ DIDŽBALYTĖ š. m. birželio mėn. 7 d. 1963 m. baigė Illinois Universiteto Farmacijos Kolegiją Medicinos Centre, Chicago, įsigydama bakalauro laipsnį iš farmacijos, ir pradėjo dirbti savo srityje Šv. Bernardo ligoninėje.

Onutė yra gimusi Lietuvoje, II Pasaulinio Karo metu gyveno Vokietijoje, 1949 metais atvyko į Ameriką ir apsigyveno Melrose Park, Ill. Ten Onutė baigė vietos parapijos pradžios mokyklą ir Melrose Park lituanistinę, šeštadieninę mokyklą. 1959 metais ji baigė Proviso East High School ir tais pat metais pradėjo farmacijos studijas.

Onutė buvo veikli savo kolegijoje ir už jos ribų. Ji priklausė profesionalių farmacininkių draugijai "Lambda Kappa Sigma," taip pat Amerikos Lietuvių Studentų Sąjungai ir vasaros stovykloje Kanadoje 1962 m. davė įžodį į A.S.D., kurioje Onutė labai aktyviai reiškiasi.

JŪRATĖ BULOTAITĖ - AVIŽIENIENĖ, šią vasarą U.C.L.A. universitete įgijo bakalauro laipsnį matematikoje. Jūratė gimė Lietuvoje. Į skaučių eiles įstojo 1946 m. Dilingene, Vokietijoje, o ASD spalvas gavo 1960 m. New Yorke. Jūratė studijas pradėjo Univ.. of. Connecticut, bet 1962 m., ištekėjusi už fil. dr. .Algirdo Avižienio, išvyko į Los Angeles, kur aktyviai įsijungė į ASS veiklą ir ėjo ASD pirm. pareigas. Avižieniai augina sūnų— Algutį.

Šių metų spalio mėnesio "Margučio" komentarų-aktualijų "Mėnesio Paraštės" skyriuje Vytautas Meškauskas plačiai apžvelgia nesenai įvykusį Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seimą. Čia norime pacituoti vieną įdomią to straipsnio ištrauką:

"Čia verta pastebėti, kad mūsų visuomenėje, ypač nepriklausomoje Lietuvoje subrendusioje, per mažai skiriama pagarbos asmenybei, o per daug dėmesio skiriama jos partiniams ir ideologiniams ryšiams. Jei toks J. J. Bachunas sutinka įeiti į, gali sakyti, 100% buvusių DP bendruomenę, tuo, atrodo, reikia tik džiaugtis. Tačiau: niekam ne paslaptis, kad J.J.B. iš visų valdybos narių gavo mažiausiai balsų. Pagal V. Rastenio kruopščius apskaičiavimus, už J.J.B. balsavo tik 67% seimo narių, antras iš antro galo buvo inž. dr. A. Nasvytis (74%), kurį Bendruomenei turėti irgi yra labai naudinga. O kas gavo daugiausiai? Ogi p. Kamantas. Kas gi jis toks, pasiteiravau, sužinojęs rezultatus. Ogi "skautas" — buvo man atsakyta. Pagarba lordui ir lady Baden-Powelliams — skautų ir skaučių sumanytojams! Skautai yra labai gera organizacija! Bet tik jaunimui. Jei suaugęs žmogus joje palieka ir ne tik tam, kad padėtų jaunimui susiorganizuoti, man kyla šiokių tokių abejonių. Skubu pastebėti, kad p. Kamanto nepažįstu ir tikiu, kad jis visais atvejais puikus žmogus, tačiau, kaip iškopęs į bendrinės organizacijos vadovybę, kuri laiks nuo laiko turėtų būti perrenkama, jis turėtų atleisti ir jo pavardės linksniavivą šiame rašinyje. Tai rizika, su kuria turi skaitytis kiekvienas visuomenės veikėjas. Šia proga tik noriu pastebėti, kad skautybė turi didelio pasisekimo mūsų senime, kas mane labai stebina. Greičiausiai mūsų ideologiniai ir partiniai susiskaldymai yra taip įgrisę, kad žmogus, pakartodamas skautų šūkį — Dievui Tėvynei ir Artimui — tuo pačiu dėl visokių kitų reikalų jį prašo palikti šventoje ramybėje. Ir tai susilaukė pasisekimo. Už neutralų, bet reliatyviai nežinomą skautą, balsavo daugiau, negu už daugiau žinomus, bet daugiau susijusius su "konkretesne" organizacija asmenis. Tokiu būdu pasitikėjimas buvo pareikštas ne asmeniui, bet jo šūkiui, kuris faktinai yra priimtinas visiems ir tuo pačiu nieko nepasako."

Mums skautams yra labai miela, kad toks pasitikėjimas buvo suteiktas vienam mūsų aktyviųjų vadovų. Fil. Vytauto Kamanto platus drabas ASS, Brolijos bei LSS Tarybos eilėse yra gerai žinomas. Tačiau visgi nesinori sutikti su p. Meškausko prielaida, kad "pasitikėjimas buvo pareikštas ne asmeniui, bet jo šūkiui" ir tai — "nežinomam skautui."

Nemanau, kad buvimas skautu yra pagrindinė kvalifikacija išrinkimui į P.L.B. valdybą. Atrodo, kad autorius V. Kamanto tikrai nepažįsta ir net nėra girdėjęs apie jo per eilę metų eitas pareigas ir atliktus darbus JAV L.B. centro valdyboje ir JAV L.B. Tarybos prezidiume. Taip pat atrodo nėra žinoma apie jo veiklą Liet. Stud. Sąjungoje, kuri jam ir garbės nario titulą suteikė, apie vadovavimą "Lituanus" žurnalo vajui, apie darbą Clevelando ALT'o valdyboje ir visoje eilėje kitų pareigų. Visa tai liūdyja brolio Kamanto pareigingumą, darbštumą ir energiją. Kad jis nėra plačiau žinomas, dalinai, gal yra kalta Liet. Skautų Sąjunga, ir ypač ASS, už savo narių darbų propogavimo akcijos stoką, lyginant su kitomis organizacijomis.

Pono Juozo Bačiūno išrinkimas vadovauti Bendruomenei yra didžiulės svarbos žingsnis. Tai turėtų atidengti plačių ir naujų veiklos barų, bet juos įvykdyti reikės visos eilės pareigingų darbininkų.

VG

BIRUTĖ PETRULYTĖ- JANUŠKEVIČIENĖ, Ph.D.

Fil. Birutė Petrulytė - Januškevičienė š.m. birželio 8 dieną Čikagos Universitete gavo filosofijos daktaro laipsnį klinikinės psichologijos srityje.

Sesė Birutė bakalauro ljaipsnį įgijo Toronto Universitete 1957 m. Čia studijuodama įstojo į ASD kurioje aktyviai veikė, du metu buvo skyriaus pirmininkė. 1959 m. tam pačiam universitete jai buvo suteiktas magistro laipsnis. Mokslui toliau tęsti, konkursiniu keliu (viena iš 10) laimėjo stipendiją į Čikagos Universitetą. Po ilgų studijų ir intensyvaus tyrinėjimo darbo psichiatrinės ligoninės Toronte laboratorijoje, McGill U-to Montrealyje Psichiatriniam Institute, ir Čikagos Juvenile Research Institute šį pavasarį užbaigė ir apgynė dizertaciją "Factors Affecting Imagery Experienced with Restricted Stimulation."

Salia mokslo Birutė aktyviai dalyvavo įvairiose lietuviškose organizacijose. 1958 m. buvo L.B. Toronto apylinkės sekretorė, 1956 m. buvo Kanados Liet. Studentų Sąjungos C.V. narė, o 1957 m. Toronto skyriaus sekretorė. Eilę metų ji dalyvavo įvairiuose tautinių šokių vienetuose, ir kurį laiką, Toronto Lietuvių meno mėgėjų būrelyje.

1962 m. sausio mėn. Birutė ištekėjo už montrealiečio inž. Česlovo K. Januškevičiaus.

Sveikiname sesę Birutę su jos atsiektu laimėjimu ir linkime daug sėkmės ateities kelyje.

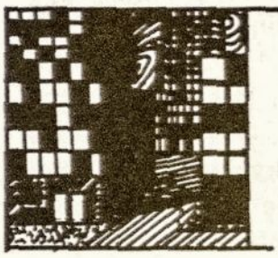

MŪSŲ PASTOGĖJE

"KERN-AVĖ," KALIFORNIJA

Liepos 4-7 dienomis Kern upės slėnyje susibūrė ASS Los Angeles skyriaus nariai į savo trečiąją vasaros stovyklą. Stovyklavietė tikrai atitiko romantiškai skambantiems apylinkės žymesnių vietovių vardams kaip pavyzdžiui 'Miracle Hot Springs" ir "Lake Isabella." Iš dviejų pusių rymojo aukšti skardžiai, apaugę krūmokščiais ir pušaitėmis, o iš rytų vakarop slėniu raitėsi srauni upė. Jos pakrantė nebuvo plati, bet sutilpo ir karklai, ir palapinės, ir paplūdymis, ir stovyklautojai. Pastarųjų buvo nemažai —virš trisdešimt. Gaila, bet tarp dalyvių nesimatė ASS narių, kurie praėjusias stovyklas ruošė ir jas pravedė. Kaltė čia nėra jų neveiklume, bet gandro, kuris pastaruoju laiku Los Angeles smarkiai pasidarbavo. Atsiliepė tai į stovyklos sąstatą — kelių filisterių tarpe stovyklavo daugiausiai ASS Los Angeles skyriaus elitas — jaunieji skyriaus nariai.

Rimtesnę programos dalį sudarė paskaitos. Joms vadovavo studentai. T.n. B. Lembergaitė kalbėjo apie "liaudies dainas," senj. A. Šeškas pravedė diskusijas "Lietuvių visuomeninių organizacijų" tema ir senj. S. Naujokaitis apibūdino lietuvių spaudą Amerikoje. Pasirinktos temos nebuvo lengvos ir, atsižvelgiant į referentų patyrimą, visi puikiai pasireiškė.

Nuo laužų, rikiuočių ir valgiui skirtų valandėlių likęs laikas buvo paliktas stovyklautojų asmeniškai nuožiūrai. Saulės vonios pakrantėje tapo populiariausia pramoga. Tarp sportų dominavo laisvas ir su pripučiamu matracu plaukimas. Pastarasis pagelbinis įrankis buvo gudriai panaudotas. Upei esant srauniai, broliai mėgdavo pakeliaut upės krantais ir sugrįžt į stovyklą vandeniu. Ši pramoga neapsiėjo be rizikos: Vienas brolis su sese "nelaimingai" nunavigavo kitan pakraštin ir pavėlavo pietums. Seklesnių vietų aštrūs akmens ir arčiau kranto į vandenį nusvirusios šakos ne vienam plaukikui sudraskė matracą ir jiems teko savo jėgomis į krantą žvaliai muštis. Mažiau populiarus sportas buvo buožgalvių nendryne gaudymas ir meškeriojimas. Pastarojoj srity, svečias jūr. sk. R. Petraitis ne tik pademonstravo meškerės valdymo meną, bet parodė ir didelį sugebėjimą plaukime su meškere. Su žuvim prasčiau išėjo, nes nei viena netapo suviliota.

Susumuojant reikia pripažinti, kad aplinkinė gamta, programa ir stovyklautojų entuziazmas padarė šią stovyklą tikrai atmintina. Tai visų atsilankiusių, ir ypač stovyklos rengėjų ir aktyvesnių dalyvių nuopelnas. Tarp jų vertėtų paminėti fil. L. Grinių, ASS skyriaus pirmininką, t.n. B. Lembergaitę, ASD skyriaus pirmininkę ir senj. S. Naujokaitį, Korp! "Vytis" skyriaus pirmininką. Pastarųjų užsispyrimo, planavimo ir raginimo dėka ši stovykla ir įvyko. Fil. G. Kvedaro, stovyklos ūkio viršininko, rūpesčiu, kantrybe ir pareigingumu visi buvo sotūs. Padėka skirtina taip pat senj. A. Karaliui, kurio žinioj buvo inventoriaus parūpinimas filisteriams R. ir E. Kulikauskams, kurie rūpinosi stovyklos laikraštėliu, fil. M. Mikėnienei sugebėjusiai sumesti dalyvius apibūdinančius kupletus; fil. A. Kliorei, kuris pravedė VIII. 6. laužą; fil. A. Kazakevičiui, kurio akordeonas pagyvino VII. 5 laužą; ir LSB Rajono Vadui fil. V. Pažiūrai, kuris apsilankė ir sveikino stovyklą VII. 5 naktį.

J.V.

CLEVELANDE

• A.S.S. skyrius padidėjo narių skaičiumi. Laima Obelinytė pakelta į tikrasias nares, ir Jurgis Šenbergas, Kęstutis Steponavičius ir Vytautas Januškis pakelti į senjorus.

• Į filisteres buvo pakeltos Amanda Muliolienė, Audronė Gelažiūtė ir Gailutė Mariūnaitė.

• Rugsėjo 28-29 dienų savaitgalį pilna mašina teatro mėgėjų nuvažiavo į Stratford, Ontario. Tą dieną buvo statomas Troilus and Cressida, vienas iš problematiškiausių Šekspyro veikalų. Nuoširdi padėka Toronto skyriui už įdėtas pastangas ruošiant šią kelionę į teatrą, ypač Stefai Vėlivytei, kuri pasirūpino nakvyne ir bilietais. Buvo atvažiavusių akademikų iš Čikagos, Detroito, Ročesterio ir Hamiltino.

DETROITE

• 1963-4 mokslo metams į Lietuvių Studentų Sąjungos Centro Valdybą išrinkti šeši nariai iš Detroito ir vienas iš Čikagos. Naujas LSS CV pirmininkas yra senj. Algis Zaparackas. "Studentų Gairių" redaktorium pakviestas senj. Rimas Griškelis. Senj. Griškelis taip pat yra naujas ASS Detroito skyriaus pirmininkas.

• Detroito ASD skyrius išsirinko naują valdybą: pirmininkė — t.n. Jūratė Jokšaitė, sekretorė — t.n. Audronė Tamulionytė, kandidačių globėja — t.n. Aušra Anužytė.

• Jubilėjinėj stovykloj sekančios kandidatės buvo pakeltos į ASD tikrasias nares: Izabelė Kukučionytė, Violeta Ogilvytė, Gražina Petrauskaitė, Audronė Tamulionytė. Detroito ASS skyrius sveikina naujas nares ir linki joms daug sėkmės skautiškame darbe.

LOS ANGELES

• Rugsėjo 6 dieną, susituokė t.n. Vida Mikuckytė ir senj. Eugidijus Radvenis. Abu jaunieji buvo ir tebėra veiklūs L.A. skautų vienetuose.

• Spalio 20 dieną, įvyko L.A. A.S.S. skyriaus metinė šventė. Iškilmingoje sueigoje pasižadėjimus davė Giedrė Fledžinskaitė, Marija Naujokaitytė į A.S.D., ir Vytautas Jusionis, Šarūnas Karuža, ir Vincas Anelauskas į Korp! Vytis. Šventės prelegentė buvo prof. M. Gimbutienė, kuri kalbėjo apie senovės lietuvių tikybą. Po iškilmingos dalies, sekė užkandžiai su kavute.

• Padėkos Dienos savaitgalį, skyrius ruošia rudens stovyklą. Senj. Algis Karalius eis stovyklos viršininko pareigas.

NEW YORKE

• ASD New Yorko skyrius spalio 12 d. buvo surengęs arbatėlę naujoms studentėms, kurios norėtų stoti į AS Draugovę. Šis jaukus pobūvis įvyko t.n. Ramunės Vilkutaitytės namuose.

• ASS New Yorko skyrius spalio 11 d. Lietuvių Atletų Klubo salėje buvo surengęs nuotaikingą initium semestrį. Dalyvavo daug studentų iš New Yorko ir plačių apylinkių.

• Senj. Saulius Arūnas, prasidėjus naujam veiklos sezonui, vėl per Lietuvos Atsiminimų radio programą duoda New Yorko studentų veiklos apžvalgą.

• Senj. Algis Rimas, Liet. Stud. S-gos New Yorko skyriaus pirm. vadovauja LSS visuotino suvažiavimo parengiamiesiems darbams. Suvažiavimas įvyks Darbo dienos savaitgalį Statler Hilton viešbutyje.

• Fil. Vilius Bražėnas rytinio pakraščio tautininkų suvažiavime skaitė paskaitą apie komunistų pastangas infiltruoti įvairias organizacijas.

• Fil. V. Strolia ir t.n. Aldona Šileikytė įeina į tautinių šokių šventės rengimo komisiją. Ši šventė įvyks Pasaulinės Parodos amfiteatre Lietuvių Dieną 1964 m. rugpiūčio 23 d. Fil. Romas Kezys priklauso šios parodos lietuvių komiteto valdybai. Jis yra koordinatorius jaunimo reikalams.

• Senj. Vidas Montvila, pasižymėjęs New Yorke kaip jaunųjų dailininkų parodų rengėjas, susižiedavo su Giedre Ūselyte. Vestuvės pramatomos sekančių metų balandžio mėn.

• Rugsėjo mėnesį New Yorkas pražydo auksiniais žiedais. Senj. Viktoras Kirkyla sukūrė šeimos ratelį su t.n. Irena Petriūnaite, senj. Rimas Klivečka sumainė aukso žiedelius su Aldona Andriušyte, ir jun. Jonas Reventas įšoko į moterystės luomą su kand Egle Sodaityte.

• T.n. Gintarė Šileikaitė, buv. ASD Detroito skyriaus pirm. ir pereitų metų ASS vasaros stovyklos ASD komendantė, apsigyveno New Yorke, kur ji lankys American Academy of Dramatic Arts.

• Fil. dr. Tomas Remeikis, Lituanus vyr. redaktorius ir ALTo centro valdybos narys, spalio 13-15 d. lankėsi New Yorke,

Du kaimiečiai, iš Antro Kaimo: senj. Rimas Vėžys (kairėje) ir senj. Rimvydas Cinka.

kur turėjo visą eilę posėdžių visuomeniniais - politiniais reikalais. Ta pačia proga su FSS New Yorko skyriaus vadovais buvo diskutuoti ir FSS reikalai.

TORONTE

• 1963 m. rugsėjo mėn. 22 dieną, dalyvaujant arti 20 narių, įvyko ASS Toronto skyriaus sueiga, kurios metu ASS pirm. t.n. Roma Jurkšaitytė perskaitė metų veiklos apžvalgą ir iždininkė t.n. Stefa Vėlyvytė davė pranešimą kasos reikalais. T.n. Dana Tamašauskaitė ir Dana Piliponytė susirinkusiom narėm papasakojo Jubiliejinės Stovyklos įspūdžius.

Keli 1963-64 m. veiklos pasiūlymai buvo: turėti naujos valdybos rinkimus pavasarį ir daugiau daryti bendrų sueigų su Detroitu, Rochesteriu ir Clevelandu.

Sueigoje išrinkta ASS valdyba: pirmininkas — senj. Sigitas Kožlauskas, sekretorius — senj. Gitas Beresinevičius, iždininkas — kand. Gailius Skrinskas ir korespondentė — t.n. Dana Piliponytė.

ASD valdyba: pirmininkė — Roma Jurkšaitytė, kand globėja — Nijolė Banelienė, sekretorė — Jūratė Dailydaitė.

• Rugsėjo mėn. 28-29 d.d., pagarsėjusiam Stratfordo mieste įvyko rudens išvyka, dalyvaujant 45 akademikoms-ėms ir studentams iš Toronto, Detroito, Clevelando ir net Čikagos. Daugumas važiavo pažiūrėti Šekspyro vaidinimo "Troillus ir Cressida," o vėliau motelio salėje susirinko tradicinei dainai ir pasilinksminimui.

URBANOJE

• Prasidėjus 1963-64 mokslo metams, Urbanos ASD skyrius išsirinko naują skyriaus valdybą. Ji susideda iš t.n. Ramunės Kviklytės — pirmininkės, ir t.n. Dalės Pociutės — kand. globėjos. Korp! Vytis taip pat turi naują valdybą į kurią įeina senj. Rimas Liaugminas — pirmininkas ir Liudas Volodka — tėvūnas. Linkime šioms valdyboms daug sėkmės naujose pareigose!

• Skyriaus valdybos pradėjo ruoštis ASS metinei šventei, kuri įvyks lapkričio 16 d. Programa žada būti įdomi ir įvairi. Valdybos kviečia, kad kuo daugiau svečių iš kitų skyrių atsilankytų.

• Urbanos akademikai didžiuojasi, kad į Lietuvių Studentų Sąjungos Urbanos skyriaus 1963-64 metų valdybą įeina daug akademikų. Akademikai valdybos pareigose yra senj. Arvydas Rimas, senj. Liudas Volodka, t.n. Rita Milkovaitytė, kand Ramunė Gavelytė, ir junj. Jurgis Maželis.

• Senj. Alfredas Kleinaitis apsiėmė vadovauti Urbanos studentų tautinių šokių grupei. Ši grupė gražiai pasirodė pereitą žiemą Urbanos tarptautinėje parodoje. Pereitais metais šiai grupei vadovavo taip pat du akademikai — fil. dr. Ina Užgirienė ir senj. Jonas Žukauskas, kuris šiuo metu, Dėdės Samo kviestas, Korėjoje.

WORCESTERY

• Dar jaunas Worcesterio ASS Skyrius turėjo savo pirmąją šventę rugpiūčio mėn.

10 d. Maironio Parke. Į ją atsilankė labai daug akademinio skautiško jaunimo iš New Yorko ir Bostono. Iškilmingos sueigos metu tikrųjų narių ir senjorų pasižadėjimus davė: Genė Sikstėnaitė, Genė Česnaitė, Gražina Česnaitė, Violeta Matulevičiūtė, Algis Glodas, Dainius Glodas, Romas Jokubauskas, Vladas Gedmintas— visi iš Worcester ir Gilanda Bartytė iš Elizabeth, N.J. ir Giedrius Kliveška iš New Yorko. Šventei vadovavo Worcesterio ASS pirmininkė t.n. Dalia Palubeckaitė. Pasižadėjimus pravedė fil. R. Molienė ir fil. V. Baziliauskas. Spalvas užrišo ASD Centro V-bos pirmininkė t.n. L. Petrauskaitė, atvykusi iš Čikagos ir fil. P. Molis.

Po iškilmingos sueigos buvo labai įdomus fil. R. Kezio, iš New Yorko, pašnekėsys "Akademinė skautija lietuviškų organizacijų mozaikoje" ir, antroje dalyje, "Įspūdžiai iš komunistinio jaunimo suvažiavimo Helsinkyje 1962 m."

Po vakarienės vakaras užbaigtas šokiais.

Šventėje dalyvavo Bostono ASS Pirm. fil. M. Lemanaitė, ASD pirm. t.n. A. Kubiliūtė, o iš New Yorko ASD pirm. t.n. L. Šileikytė ir Korp. Vytis pirm. senj. K. Nemickas. Taip pat šventėje dalyvavo pora sesių iš Los Angeles.

Graži pradžia bendradarbiavimo vienetų tarpe yra geras paskatinimas ir toliau švenčių metu palaikyti tamprų, artimą ryšį su kaimyniniais skyriais.

TRUMPAI IŠ VISUR

Čikagoje, lapkričio mėn. įvyko metinis Meno Festivalis, kurio meno paroda yra pripažinta didžiausia Jungtinėse Valstybėse. Šios parodos aukščiausią premiją laimėjo fil. Kęstutis Zapkus su savo didžiuliu paveikslu "Sikstina." Šiuo metu Kęstutis gyvena Paryžiuje, kur gilina meno studijas. Jam šia proga tenka mūsų visų geriausi sveikinimai.

AUSTRALIJOJ

• Adelaidės ASS skyriaus valdybą sudaro: pirm. — senj. A. Vitkūnas, sekr.— t.n. B. Mockūnienė, reik. ved. — t.n. G. Strauskienė. Nariai: senj. V. Ratkevičius, fil. kun. P. Dauknys. fil. dr. N. Ratkevičienė, fil. S. Pacevičienė, kand. L. Andriušytė, kand. L. Radzevičiūtė ir junj. V. Straukas. Visi užsiprenumeravo "Mūsų Vytį."

Gilanda Bartytė iš Elizabeth, N.J. duoda ASD tikrosios narės pasižadėjimą.
G. Peniko nuotr.

JUBILIEJINĖS STOVYKLOS NUOTRAUKŲ KONKURSAS

Jubiliejinių Metų proga "Mūsų Vytis," norėdamas paskatinti skautus tobulėti foto mene ir sutelkti nuotraukas skautų spaudai, paskelbė geriausių Jubiliejinės Stovyklos nuotraukų konkursą. Deja, redakcijos viltys neišsipildė, dalyvių skaičius labai ribotas, atsiųstų nuotraukų kiekis mažas.

Jury komisija, susidedanti iš senj. J. Tamulaičio, senj. A. Trinkūno ir fil. V. Germano, nusprendė atsiųstų nuotraukų nepremijuoti. Konkurso dalyviams, kaip padėką už jų uolumą, nutarta paskirti po "Mūsų Vyčio" 1964 m. prenumeratą.

Filisterių Skautų Sąjungos skirtos piniginės premijos pervedamos "Mūsų Vyčio" leidimui paremti.

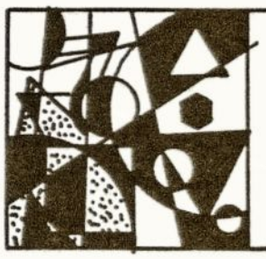

REDAKTORIAUS PUSLAPIS

MIELI SKAITYTOJAI

Prieš kiek laiko asmenišku laišku kreipiaus į tuos prenumeratorius, kurie buvo skolingi už 1962 ir 1963 metus. 40% į mano laišką greitai ir nuoširdžiai atsakė. Tačiau, 60% vis dar kaž ko delsia. Dėka tų pirmųjų, MV iždas kiek pagerėjo. Betgi tai dar nereiškia, kad tie 60% skolininkų turėtų mano paraginimą pamiršti.

Laiške pažymėjau už kuriuos metus prenumeratorius yra skolingas. Prenumeratos kaina yra pažymėta pirmajame numerio puslapyje. Kas prisiuntė mažiau negu metinę prenumeratos kainą, prašau skirtumą pridėti siunčiant 1964 m. prenumeratą. Metinė prenumerata yra skaitoma nuo Naujų Metų, tai yra nuo 1 Nr. iki 6 Nr. imtinai.

Esu labai dėkingas visiems, kurie vienokiu ar kitokiu būdu prisidėjo prie MV finansinės padėties pagerinimo. Ypatingą padėką noriu išreikšti Los Angeles skyriui už uolų 4 Nr. išplatinimą ir auką. Už MV leidimo parėmimą dėkoju Čikagos ASD skyriui ir FSS centro valdybai.

Darbščiajai newyorkietei, sesei Šileikytei reiškiu ypatingą padėką už labai uolų prenumeratorių verbavimą Jubiliejinėj Stovykloj.

Prašau atkreipti dėmesį į pasikeitusį mano adresą. Siųsdami prenumeratas ar kreipdamiesi kitais reikalais prašau rašyti: H. Bokas, 6402 S. Talman Avenue, Chicago, Ill. 60629.

Baigdamas reiškiu nuoširdžią padėką žemiau išvardintiems garbės prenumeratoriams ir aukotojams.

ADMINISTRATORIUS

GARBĖS PRENUMERATORIAI:
J. Svilas, R. Bričkus, A. Eidukevičius.

AUKOTOJAI:
A. S. Vengris, E. N. Radvenis, J. Sciukas, A. Bitėnas, L. Kilikonis, J. Yčas, S. Marakevičius, M. Vaitėnas, A. Giedraitytė, R. S. Kuzavinis, V. Strolia, p. Šembergai, p. Šileikiai, J. Kregždys, M. Šimkus, M. Jonikas

ATSIŲSTA PAMINĖTI

• SKAUTŲ AIDAS, Nr. 9, 1963 m. rugsėjo mėn., lietuvių skautų ir skaučių mėnesinis žurnalas, leidžiamas LSS Tarybos Pirmijos. Šio numerio didžioji dalis skirta Jubiliejinei Stovyklai prisiminti. Redaguoja: v.s. Č. Senkevičius.

• MARIJA, GELBĖK MUS, iš Sibiro į laisvąjį pasaulį patekusi lietuvių maldų knygelė. Galima gauti lietuvių ir anglų kalbose. Į anglų kalbą išvertė Kęstutis A. Trimakas, S.J. Išleido: Immaculata Press, R.F.D.2, Putnam, Conn.

• ŽALIOJOJ LANKELĖJ, Kosto Ostrausko dvi vienaveiksmės dramos, "Pypkė" ir "Žaliojoj Lankelėj." Išleido: Santara-Šviesa.

• VISGAILIS, Jono Vėgėlio poema apie 17-to šimtmečio lietuvių karvedį Visgailį. Veikalas skirtas jaunimui. Spaudė: Immaculata Press.

• LAIŠKAI LIETUVIAMS, religinės ir tautinės kultūros žurnalas, Nr. 10, spalio mėn. Redaguoja: Kęstutis Trimakas, S.J.

• LIETUVIŲ DIENOS, Nr. 8, spalio mžn., iliustruotas žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis. Vyriausias redaktorius: Bernardas Brazdžionis.

• AIDAI, mėnesinis kultūros žurnalas, Nr. 8, spalio mėn. Redaktorius: Antanas Vaičiulaitis.

Alp 3088
Larch. Lit

Viršelis: Jono Strungio

90.775-179.